



# Kototorin merkitys osallisuuden vahvistumisessa kävijöiden näkökulmasta

Hanna Koskinen

Katja Siekkinen

OPINNÄYTETYÖ  
Toukokuu 2019

Sosiaalialan koulutusohjelma  
Sosionomi, ylempi AMK

## TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu  
Sosiaalialan koulutusohjelma  
Sosionomi, ylempi AMK

KOSKINEN, HANNA & SIEKKINEN, KATJA:  
Kototorin merkitys osallisuuden vahvistumisessa kävijöiden näkökulmasta

Opinnäytetyö 69 sivua, joista liitteitä 4 sivua  
Toukokuu 2019

---

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia Kototorin merkitystä osallisuuden vahvistamisessa kävijöiden näkökulmasta sekä nostaa esiin hyviä käytäntöjä Kototorin toiminnasta. Lisäksi selvitettiin kävijöiden kehittämisehdotuksia Kototorin toimintaan liittyen. Kototori on erityisesti kotoutumisensa alkuvaiheessa oleville maahanmuuttajille luotu hyvinvointikeskus, jonka toimintaan myös kantaväestö osallistuu. Kototori kuuluu TEKO- Tehostettu kotoutuminen hankkeeseen, joka on Tampereen evankelisluterilaisen seurakuntayhtymän, Tampereen kaupungin, Tampereen yliopiston ja Tampereen ammattikorkeakoulun hanke.

Tutkimus toteutettiin laadullisena tapaustutkimuksena. Aineisto kerättiin haastatteleamalla Kototorin kävijöitä, sekä maahanmuuttajia että kantaväestön edustajia. Haastattelut olivat puolistrukturoituja teemahaastatteluja. Aineiston käsittelyssä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysimenetelmää.

Teoreettinen viitekehys rakentui osallisuudesta ja sen kolmesta osatekijästä: taoudellinen (having), toiminnallinen (acting) ja yhteisöllinen (belonging) osallisuus. Lisäksi teoreettisessa viitekehyksessä tarkasteltiin kahdensuuntaista kotoutumista.

Tutkimusaineiston perusteella kävijät olivat kokeneet Kototorin vahvistaneen heidän toiminnallista ja yhteisöllistä osallisuutta. Aineiston perusteella Kototori oli helposti lähestyttävä, matalan kynnyksen kohtaamispaikka, joka mahdollisti sosiaalisten suhteiden luomisen. Yhteisen tekemisen kautta sosiaalinen verkosto laajentui. Koettiin, että Kototorin ilmapiiri oli avoin. Vapaaehtoistyön ja vertaistuen koettiin tukevan toimijuutta sekä valtaisuutta. Kototorilla kuultiin aktiivisesti kävijöiden mielipiteitä ja heidät otettiin mukaan toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Tämän voidaan nähdä tukevan kävijöiden osallisuutta. Tärkeäksi Kototorin toiminnassa koettiin myös suomen kielen opetus sekä tiedon välittäminen suomalaisesta yhteiskunnasta. Aineistosta nousi esiin kehittämisajatuksena se, että Kototorin näkyvyyttä pitäisi parantaa. Tämän lisäksi tilan viihtyvyyteen voisi kiinnittää huomiota. Kävijöiden toiveena oli myös Kototorin aukioloajan lisääminen, vapaaehtoistyön kehittäminen sekä parempi ymmärrys eri kulttuurien perhedynamiikkaa kohtaan

---

Asiasanat: osallisuus, yhteisöllisyys, toimijuus, valtaisuus, kahdensuuntainen kotoutuminen, hyvät käytännöt

## ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu  
Tampere University of Applied Sciences  
Master`s Degree in Social Services

KOSKINEN HANNA & SIEKKINEN, KATJA:  
The Role of Kototori in Increasing Participation: Clients' Views

Bachelor's thesis 69 pages, appendices 4 pages  
May 2019

---

The purpose was to study clients' experiences on using services provided by Kototori. The aim was to examine how Kototori had helped clients to strengthen their participation in the community and society. One aim was also to reveal some good practices and methods used in Kototori and development ideas concerning Kototori. TEKO- Enhanced integration – project was implemented by the Evangelical Lutheran Parishes in Tampere, the City of Tampere, University of Tampere and the Tampere University of Applied Sciences

This study was a qualitative case study. Empirical data were gathered by interviewing clients of Kototori: immigrants and persons from original Finnish population. Interviews were then analyzed using content analysis method.

Theoretical basis included economical, functional and communal participation and two-way integration.

The results indicate that Kototori has positive influence on clients' communal and functional participation. The results indicate that Kototori is easy to approach and it has a low threshold meeting and information point. Clients were able to find friends and community by means of Kototori. The atmosphere and attitudes at Kototori were open-minded. Agency, communal and functional participation and empowerment were supported by voluntary work and peer support. Clients' point of views about activities of Kototori were taken into account. Clients participated in planning and implementing the activities. Finnish language courses and information about Finnish society were considered important. The results indicate that visibility of Kototori should be improved. In addition comfortability of Kototori should be improved. Clients wished that visiting hours of Kototori would be extended. Clients also wished that voluntary work and understanding the dynamics of different kinds of families were improved

---

Key words: participation, sense of community, agency, empowerment, two-way integration, good practices

## SISÄLLYS

1	JOHDANTO .....	5
2	TOIMINTAYMPÄRISTÖN KUVAUS .....	7
3	TUTKIMUSTEHTÄVÄ .....	12
4	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT JA KESKEISET KÄSITTEET .....	14
	4.1 Osallisuus .....	14
	4.1.1 Osallisuuden kolme osatekijää .....	16
	4.1.2 Toiminnallinen osallisuus.....	17
	4.1.3 Yhteisöllinen osallisuus .....	20
	4.2 Kahdensuuntainen kotoutuminen.....	22
	4.3 Keskeisten käsitteiden suhteet.....	25
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	26
	5.1 Laadullinen tapaustutkimus.....	26
	5.2 Haastattelu aineistonkeruumenetelmänä .....	27
	5.3 Aineiston analyysi .....	29
	5.4 Tutkimuksen kulku .....	30
6	TUTKIMUKSEN TULOKSET .....	31
	6.1 Yhteisöllisyys ja ilmapiiri Kototorilla.....	31
	6.2 Toimijuuden ja valtaisuuden vahvistuminen Kototorilla .....	36
	6.3 Vastavuoroisuus ja neuvonta Kototorilla .....	43
	6.4 Kototorin kehittäminen .....	47
7	JOHTOPÄÄTÖKSET .....	51
	7.1 Osallisuuden osatekijät tutkimustulosten valossa .....	51
	7.2 Tutkimustulosten peilaaminen TEKO -hankkeen tavoitteisiin.....	54
	7.3 Kehitettävää Kototorilla .....	55
	7.4 Jatkotutkimusehdotuksia.....	56
8	POHDINTA .....	57
	LÄHTEET.....	61
	LIITTEET .....	66
	Liite 1. Haastattelukutsu.....	66
	Liite 2. Haastatteluosuostumus.....	67
	Liite 3. Haastattelurunko .....	68

## 1 JOHDANTO

Mitä osallisuus merkitsee? Mitä tarkoittaa olla osallisena? Kuinka tärkeää se on ihmisille? Seurakuntapastori Emmi Korpi (2018) toi esille huolensa siitä, että kasvatammeko lapsemme Suomessa liian itsenäisiksi, jonka seurauksena kärsimme yksinäisyydestä ja syrjäytymisestä aikuisena.

Osallisuus voidaan määritellä tunteena, joka syntyy, kun ihminen on osallisena yhteisössä esimerkiksi työn tai harrastustoiminnan kautta. Osallisena yhteiskunnassa oleminen tarkoittaa sitä, että jokaisella on mahdollisuus terveyteen, koulutukseen, työhön, toimeentuloon, asuntoon ja sosiaalisiin suhteisiin. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2018.) Osallisuus on toimijuutta, mahdollisuutta vaikuttaa omaan elämäänsä. Yksilö kokee olevansa aktiivinen toimija elämässään eikä passiivinen objekti, jolle asiat vaan tapahtuvat itsestä riippumattomista syistä. (Raivio ja Karjalainen, 2013.) Tampereen kaupunkistrategiassa tuodaan esille sitä, että Tampere kaupunkina haluaa huolehtia asukkaidensa kiinnittymisestä kotikaupunkiinsa ja ylläpitää "Tampereen - henkeä". Strategian tavoitteena on, että jokainen kokee olevansa merkityksellinen ja kuuluvansa yhdenvertaiseen yhteisöön, jossa on mahdollisuus osallistua. (Tampereen kaupunkistrategia 2030, 2017, 2.)

Perinteisesti yhteisöksi on mielletty perheet, suvut, kylät ja heimot. Kaupungistuminen on kuitenkin vaikuttanut siten, että persoonattomuus on lisääntynyt ja osa ihmisistä on kadottanut yhteisöllisyyden tunteen. Nykyajan "heimojen" toimintaympäristöjä ovat muun muassa yhteiset harrastukset ja nettien virtuaaliyhteisöt. (Sitra n.d.) Ihmisen yksi perustarpeista on kuulua ja liittyä yhteisöön ja toisiin ihmisiin. Monilla maahanmuuttajilla ja suomalaisilla tämä yhteys puuttuu. Yksinäisyystutkija Niina Junttilan mukaan yksinäisyydestä Suomessa kärsii ajoittain joka viides ja hän uskoo yksinäisyyden lisääntyvän tulevaisuudessa (Junttila 2018). Yhteisöllisyyttä korostavista kulttuureista tulleilla maahanmuuttajilla voisi kuvitella olevan vaikeaa sopeutua Suomeen ja kotoutua, jos yhteisö Suomessa puuttuu.

Pohtiessamme käsitteiden kotoutuminen ja osallisuus eroa, totesimme, että niiden merkitykset ovat limittäin toistensa kanssa. Osallisuus kuuluu olennaisena

osana kotoutumiseen. Maahanmuuttajat eivät ole vain tekemisen kohde vaan heidät on otettava mukaan aktiivisina toimijoina tuomaan oma panoksensa yhteiskuntaan (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014). Hervannan Hyvinvointikeskus Kototori, jonne opinnäytetyön teimme, korostaa toiminnassa tätä aktiivista toimijuutta. Kototorin toiminnan yhtenä tavoitteena on kävijöiden osallisuuden vahvistuminen niin maahanmuuttajien kuin kantaväestönkin osalta. Opinnäytetyössämme keräsimme aineistoa sekä maahanmuuttajilta, että kantaväestöltä, jolloin osallisuuden käsite on tarkoituksenmukaisempi kuin kotoutumisen käsite.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuoda näkyväksi Kototorin toiminnan merkitys kävijöiden osallisuuden vahvistumisessa ja hyvät Kototorin käytännöt, jotka tukevat osallisuuden vahvistumista. Keskitimme siis huomion opinnäytetyössämme Kototorin positiivisiin puoliin, jotka nousevat haastatteluaineistostamme esiin. Tärkeää oli tuoda esille Kototorin toiminnan positiivinen merkitys yksilön elämään. Mielenkiintoisena yhteensattumana Kototori palkittiinkin maaliskuussa 2019 Talentian ”Hyvä käytäntö”- palkinnolla asiakaslähtöisestä matalan kynnyksen toiminnastaan (Talentia 2019). Tämän lisäksi nostamme opinnäytetyössä esiin konkreettisia kehittämissuhteita, joita haastateltavat toivat esille.

Kun aloitimme opinnäytetyöprosessin syksyllä 2017, Kototorin toiminnasta ei oltu tehty tutkimuksia eikä Kototorin merkitystä osallisuuden vahvistumisessa kävijöiden näkökulmasta oltu aiemmin tutkittu. Kototorin toiminta on projektiluontoista, joten on tärkeää saada tutkittua tietoa sen merkityksestä mahdollista jatkotoimintaa ajatellen.

## 2 TOIMINTAYMPÄRISTÖN KUVAUS

### 2.1 TEKO – tehostettu kotoutuminen -hanke ja Kototori

TEKO- Tehostettu kotoutuminen- hanke, josta myöhemmin käytämme nimitystä TEKO-hanke, on Tampereen evankelis-luterilaisen seurakuntayhtymän, Tampereen kaupungin, Tampereen yliopiston ja Tampereen ammattikorkeakoulun toteuttama hanke. Näiden lisäksi hanketta rahoittaa Euroopan sosiaalirahasto. Hanke on käynnistynyt 1.11.2016. Hankkeessa on luotu erityisesti kotoutumisen alkuvaiheessa oleville maahanmuuttajille hyvinvointikeskus Kototori, jonka toimintaan myös kantaväestö osallistuu. (Hankesuunnitelma TEKO- tehostettu kotoutuminen 2017, 2) Opinnäytetyössämme maahanmuuttajalla tarkoitetaan sellaista Suomeen muuttanutta ulkomaan kansalaista, joka aikoo asua maassa pidempään. Se, mikä on maahanmuuttajan peruste Suomeen tulolle (esim. humanitääriset perusteet, työnteko tai perheside), ei ole relevanttia tutkimuksemme kannalta. Kantaväestö tarkoittaa jonkin seudun alkuperäistä väestöä (suomisanakirja.fi 2018).

TEKO-hanketta ryhdyttiin valmistelemaan syksystä 2015 lähtien, jolloin turvapaikan hakijoiden määrä Tampereella kasvoi huomattavasti. Tausta ja perusteet yhteistyölle ja TEKO-hankkeelle syntyivät jo aiemmin. Vuonna 2011 Tampereen kaupunki, sosiaalipalvelut, Tampereen yliopisto ja Tampereen ammattikorkeakoulu perustivat ESR-rahoituksen tuella Tampere-Praksis- verkoston. Praksisverkosto antoi vankan pohjan palvelujen ja sosiaalialan osaamisen kehittämiseksi. Vuosina 2014–2015 Tampereen evankelis-luterilainen seurakuntayhtymä, Tampereen kaupunki ja Diakonia-ammattikorkeakoulu toteuttivat Euroopan pakolaisrahaston tuella Tukea pakolaisille- hankkeen, jossa kiintiöpakolaisina saapuville maahanmuuttajille hankittiin arkiasioiden selvittämiseksi vapaaehtoinen tukihenkilö. Hanke kesti 1,5 vuotta ja sen aikana huomattiin, että maahanmuuttajilta puuttui tukikohta, josta he voisivat saada nopeasti ja helposti neuvoja liittyen esimerkiksi sosiaalietuuksiin tai koulutuksiin. Myös aiemmin, vuosina 2012–2014 Tampereen seurakuntayhtymän ja Tampereen aikuiskoulutuskeskuksen toteuttamien kahden monikulttuuristen työelämävalmennuspajojen palautteen mukaan oli erittäin tärkeää tarjota maahanmuuttajille apua sosiaalisten verkostojen

luomiseksi sekä yhteisöllistä toimintaa suomen kielen oppimisen tueksi. Kototorilla toteutetaan Tampereen kaupungin strategiaa ja palvelumallia, jonka toiminta-ajatuksena on kaikille tasa-arvoinen ja yhteinen osallisuuden periaate. Kototori vastaa TEKO-hankkeen tavoitteeseen rakentaa monialainen, tehostettujen toimenpiteiden ja osallisuuden kokemisen toimintamalli. Keskeistä tässä toimintamallissa on Hervannan alueen asukkaiden tiivis sosiaalinen vuorovaikutus sekä vastuullinen yhdessä tekeminen ja oppiminen. Kototorin yhteisö motivoi Kototorilla kävijöitä ja alueen muita asukkaita tekemään asioita itsensä hyväksi ja näin edesauttamaan omaa kotoutumista. TEKO-hanke pyrkii myös vahvistamaan osallisuutta lisäämällä maahanmuuttajien ja kantaväestön vuorovaikutusta. Keinoina tässä ovat erilaiset kulttuuritapahtumat, keskustelut ja harrastustoiminta. Kototorin keskusteluryhmät auttavat yhteisymmärryksen löytymistä sekä kantaväestön että maahanmuuttajien välillä. (Hankesuunnitelma TEKO- tehostettu kotoutuminen 2017, 6.)

TEKO- hankkeen tavoitteet:

1. Rakennetaan monialainen, tehostettujen toimenpiteiden ja osallisuuden kokemisen toimintamalli
2. Matalan kynnyksen palveluneuvonta
3. Edistetään kahdensuuntaista kotoutumista
4. Kehitetään sektorirajat ylittävää yhteistyötä (Hankesuunnitelma TEKO- tehostettu kotoutuminen 2017, 6–7.)

Kototorin yhtenä tavoitteena on kotoutujien elämänhallinnan tukeminen kehittämällä matalan palvelun toimintaa. Kototorin palvelun taustalla on ajatus yhteisösosiaalityöstä. Yhteisösosiaalityössä keskeistä on palvelujen tehostaminen, epävirallisten ja paikallisten verkostojen kehittäminen ja varhaisen väliintulon mahdollistaminen. Kototori on paikka, jonne kävijät voivat tulla helposti ja nopeasti. Toiminta Kototorilla on sektori- ja organisaatorajat ylittävää. Kototorin yhteisöön kuuluu monenlaisia toimijoita. Yhteisö koostuu alueen asukkaista, sosiaalialan ja diakoniatyön ammattilaisista, opiskelijoista, kokemusasiantuntijoista, vapaaehtoisista, seurakuntalaisista sekä yhdistysten ja järjestöjen aktiiveista. Tavoitteena on myös kehittää sektorirajat ylittävää yhteistyötä. Hankkeen toimintaa kehitetään moniammatillisessa projektiryhmässä, jossa on toimijoina ovat hanke-



toteuttajat, yhteistyötahojen edustajat, vapaaehtoistyöntekijöitä, kokemusasiantuntijoita sekä kohderyhmän edustajia. Ammattilaiset kehittävät omaa työtään ja työotettaan tässä yhteisöllisessä oppimisprosessissa. (Hankesuunnitelma TEKO- tehostettu kotoutuminen 2017, 6–7.)

Kototorille on asetettu tavoitteeksi edistää kahdensuuntaista kotoutumista, jolloin kotoutujat nähdään osana lähiyhteisöä sekä aktiivisina toimijoina muiden alueen asukkaiden kanssa. Teko-hankkeen välillisenä kohderyhmänä ovat kaikki alueen asukkaat maahanmuuttajien lisäksi. Kotoutumisprosessi on kahdensuuntainen: samalla, kun maahanmuuttajat kotoutuvat uuteen elinympäristöönsä, siellä entuudestaan asuvat mukautuvat uusien tulokkaiden saapumiseen. Teko-hankkeessa pyritään kulttuurien avoimeen kohtaamiseen ja vuorovaikutukseen. Tämän prosessin myötä, avoimen dialogin avulla, syntyy uudenlaista monimuotoista yhteisöllisyyttä. Toiminta Kototorilla perustuu alueen asukkaiden omista tarpeista lähtevien toimintatapojen kehittämiseen. Kototorille on rekrytoitu alueen asukkaita vapaaehtoisiksi, joiden tarkoitus on auttaa kotoutujia oppimaan suomen kieltä ja ohjata osallistumaan erilaisiin ryhmätoimintoihin. Kotoutujat voivat myös itse tehdä vapaaehtoistyötä Kototorilla ja edistää siten omia työllistymismahdollisuuksiaan. (Hankesuunnitelma TEKO- tehostettu kotoutuminen 2017, 3)

Teko-hanke järjestää toimintaa Hervannan vapaa-aikakeskuksen tiloissa. Yhteisökehittäjä Aku Hakulisen (2018) mukaan Kototorin toimintaan osallistuu aktiivisesti noin 100 henkilöä viikoittain ja kävijämäärä painottuu tiistai- ja perjantaipäiviin, jolloin Kototorilla on neuvontapäivä. Lisäksi Kototorilla järjestetään myös muuta toimintaa, muun muassa liikuntaryhmiä ja kielen opetusta. Teko-hanke on joustava ja sen puitteissa voidaan järjestää lähestulkoon kaikenlaista toimintaa, mitä kävijät toivovat. Jalkapallo sekä lasten arabiankielen opiskeluryhmä käynnistyi kävijöiden aloitteesta ja he itse pyörittävät näitä toimintoja. Keskiviikkoisin yhteisökahvilassa järjestetään eri teemoihin liittyviä tapahtumia, muun muassa sieni-infoja, käsityö- tai lautapelikerhoja tai mennään vaikka yhdessä pulkkamäkeen. Yhteisökahvilatoiminta on enemmän vapaa-ajantoiminnan järjestämistä. Yhteisökahvilan toiminta on ollut myös vastaus kävijöiden toiveisiin. Oli tarvetta löytää paikka, jossa tutustua muihin ihmisiin, keskustella ja viettää vapaa-aikaa. Yhteisökahvila toimii vapaaehtoisten voimin. Seurakunnan työntekijä on mukana toiminnassa 25% työajastaan. Vapaaehtoisista suurin osa on maahanmuuttajia

mutta myös kantaväestöön kuuluviakin on mukana. Hanke saa vuokrattua tilat Tampereen kaupungilta ja käytettävissä on musiikki- ja liikuntatilat punttisali mukaan lukien. Toiminnassa on myös kolmas sektori mukana. (Hakulinen 2018.) Keväällä 2019 Teko-hankkeen toimintaa ovat muun muassa monikulttuurinen kahvila kerran kuukaudessa sekä erilaiset kieliryhmät (Tampereen evankelis-luterilaiset seurakunnat n.d.).

TEKO- hankkeen hankesuunnitelmassa ( 2017) oli esitetty 7 toimenpidettä:

1. Elämänhallinta ja palveluneuvonta.
2. Maahanmuuttajataustaisten kouluttaminen kokemusasiantuntijoiksi.
3. Aukkaiden rekrytoiminen kahdensuuntaista kotoutumista tukevaan vapaaehtoistyöhön.
4. Yhteisösosiaalityön mallin kehittäminen.
5. Keskusteluryhmät ja yhteisövalmennus.
6. Arviointi
7. Tiedottaminen (Hankesuunnitelma TEKO- tehostettu kotoutuminen 2017, 8–12

Kototorilla järjestetään muun muassa infotilaisuuksia asumisesta ja asettumisesta. Aiheina on ollut esimerkiksi vuokranmaksu ja kotitalousjätteiden kierrätys. Palvelujärjestelmä avataan “uudelle tulijalle” ja hänet ohjataan oikeaan paikkaan, esimerkiksi TE-toimistoon. Lisäksi hankkeen tavoitteena on kouluttaa maahanmuuttajataustaisia kävijöitä kokemusasiantuntijoiksi. Koulutuksen käynyt henkilö voimaantuu ymmärtäessään, että hänen taustansa ja kokemuksena tekevät hänestä asiantuntijan ja kantaväestö saa häneltä tärkeää tietoa eri kulttuureista sekä kotoutumiseen vaikuttavista tekijöistä. Kototorin vapaaehtoiset auttavat “uusia tulijoita” suomen kielen oppimisessa ja ohjaavat sekä auttavat erilaisten palveluiden käyttämisessä. TEKO-hankkeen ideologian mukaan “uusi tulija” ei ole vapaaehtoistyön kohde, vaan hän tekee itse vapaaehtoistyötä edistääkseen myös omia mahdollisuuksia työllistymisen suhteen. Hankkeen ammattilaiset täydentävät omaa osaamistaan praksiskahviloissa muiden ammattilaisten ja kokemusasiantuntijoiden kanssa sekä kehittävät yhteisösosiaalityön mallia tutkimus- ja kokemustiedon pohjalta. Hankkeen aikana kävijöiltä kerätään systemaattisesti

palautetta, jonka pohjalta toimintaa arvioidaan. Hankkeen henkilöstö tekee myös itsearviointia. (Hankesuunnitelma TEKO- tehostettu kotoutuminen 2017, 8–12.)

### 3 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Hyvä tutkimuskysymys ohjaa läpi koko tutkimusprosessin, aineiston keruusta tutkimuksen raportointiin saakka. Kuitenkaan tutkimuskysymystä ei välttämättä tarvitse täsmentää heti ja on tavanomaista, että se muuttuu ja jäsentyy prosessin aikana. Aineiston analysointivaiheessa tutkija joutuu jälleen miettimään mikä on tutkimuksen tarkoitus ja tavoite. (Eriksson & Koistinen 2005, 20.) Opinnäytetyömme tutkimuskysymykset myös muokkautuivat prosessin aikana ja lopulta kietyivät alla mainittuun päätutkimuskysymykseen ja sitä tukeviin kolmeen alakysymykseen. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia Kototorin merkitystä osallisuuden vahvistumisessa kävijöiden näkökulmasta sekä nostaa esiin osallisuutta tukevia hyviä käytäntöjä Kototorin toiminnasta. Opinnäytetyön aineisto kerättiin haastattelemalla Kototorin kävijöitä, jotka edustavat sekä maahanmuuttajia että kantaväestöä. Halusimme tutkia Kototorilla tapahtuvaa osallisuutta, joka koskee kaikkia Kototorilla kävijöitä, ei pelkästään maahanmuuttajia. Lähestyimme tutkimusaineistoa myös vastavuoroisuuden ja kahdensuuntaisen kotoutumisen kautta. Lisäksi halusimme selvittää mahdollisia kehittämissuhteita Kototorin toimintaan.

Opinnäytetyön päätutkimuskysymys on: **Miten Kototorin hyvät käytännöt ovat vaikuttaneet kävijöiden osallisuuden vahvistumisessa?** Lähestyimme tutkimuskysymystä alla olevien alakysymysten kautta:

- Miten kävijät ovat kokeneet Kototorin toiminnan vaikuttaneen oman osallisuuden vahvistumisessa?
- Miten vastavuoroisuus ja kahdensuuntainen kotoutuminen näkyvät Kototorin toiminnassa?
- Miten Kototorin toimintaa voisi kehittää?

Opinnäytetyön tavoitteena oli saada tutkittua tietoa Kototorin vaikutuksesta kävijöiden osallisuuden vahvistumiseen ja nostaa esiin osallisuutta tukevat hyvät käytännöt. Tietoa voi hyödyntää sekä hankkeen rahoittajat, että hanke itse. Aloittaessamme opinnäytetyöprosessin syksyllä 2017, Kototorin toiminnasta ei oltu tehty tutkimuksia, joten tarvetta tutkimuksen tekemiselle oli.

Onnistumisen kokemukset ovat subjektiivisia ja liittyvät aina tiettyyn kontekstiin, esim. tavoitteisiin, resursseihin ja lähtötilanteeseen. Tällöin myös onnistumisen kriteerit ja tulkinnat muodostuvat erilaisiksi. Onnistumista voi olla vaikea tutkia, koska käsitteenä se on moniulotteinen ja hämärä. (Jokinen 2014, 197.) Onnistumista voidaan tarkastella eri näkökulmista esimerkiksi taloudellisuus, tuottavuus, tarkoituksenmukaisuus, asiakasvaikuttavuus, yhteiskunnallinen vaikuttavuus, prosessin onnistuneisuus, organisaation toimivuus ja tehokkuus (Rousu & Holma 2004, 7). Tässä opinnäytetyössä onnistumista käsitellään sosiaalityön näkökulmasta.

Sosiaalityön kontekstissa onnistumista voidaan tarkastella sosiaalityön asiakkaan, sosiaalityön asiantuntijuuden sekä yhteiskunnan sosiaalityölle antaman roolin täyttymisen näkökulmasta. Hyvien toimintatapojen kehittämisen näkökulmasta on tärkeää löytää ongelmakohtat mutta yhtä tärkeää on myös kuvata onnistumisia. Onnistumisia tutkimalla saadaan tietoa toimivista käytännöistä ja luodaan pohjaa uusille visioille. Onnistumisen tutkimisella on tarkoitus nostaa pintaan onnistuneita prosesseja ja käytäntöjä. Samalla tuodaan näkyväksi sosiaalityön arkea, joka usein jää näkymättömäksi. (Jokinen 2014, 197.) Sekä haastattelujen valikoituminen että aineiston analyysi pohjautuivat tähän onnistumisen tutkimisen näkökulmaan. Opinnäytetyössä keskityimme tuomaan esille Kototorin hyvät käytännöt sekä kävijöiden kokemukset juuri osallisuuden *vahvistumisessa*.

## 4 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT JA KESKEISET KÄSITTEET

### 4.1 Osallisuus

Osallisuus on laaja käsite. Alun perin osallisuuskäsite suomalaisessa julkisessa keskustelussa on liittynyt kansalaisosallisuuden edistämisen pyrkimykseen. Osallisuus nähtiin aktiivisuutena ja haluna vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin. Osallisuuden käsite tässä merkityksessä tuli käyttöön 1990-luvulla. Nuorille suunnattujen osallisuushankkeiden myötä osallisuuden käsite sai uusia merkityksiä 2000-luvulla. Hankkeiden tavoitteena ei ollut vain lisätä nuorten osallistumismahdollisuuksia vaan myös ennaltaehkäistä syrjäytymistä. Osallisuuskäsitettä alettiin käyttää vastakohtana osattomuudelle, syrjäytymiselle ja huono-osaisuudelle. Osallisuus voidaan määritellä myös johonkin joukkoon tai yhteisöön kuulumisena. Osallisuus on sisälle pääsemistä, mukana olemista, kuulluksi tulemistä sekä mahdollisuutta jakaa kokemuksia muiden kanssa. (Nivala & Rynnänen 2013, 11–13, 20.)

Osallisuutta omassa elämässä lisätään kohtuullisen toimeentulon, tarpeeseen vastaavien palveluiden avulla sekä tarjoamalla tilaisuuksia toimintaan, jossa luoda yhteyksiä muihin ihmisiin. Yhtä lailla tärkeää on vaalia yksilön autonomiaa, vahvistaa elämän ennakoitavuutta ja lisätä elämän hallittavuutta ja toimintaympäristön ymmärrettävyyttä. (Isola, Kaartinen, Leeman, Lääperi, Schneider, Valtari & Keto-Tokoi 2017, 25.)

Osallisuudesta on säädetty perustus-, - kunta- ja nuorisolaissa. Näiden mukaan yksilöllä on oikeus osallistua ja vaikuttaa sekä elinympäristönsä että yhteiskunnan kehittämiseen. Aukkaille on luotava edellytykset osallistumiseen ja vaikuttamiseen niin yhteiskunnan kuin oman elinympäristönsä suhteen, ja heille on myös annettava mahdollisuus vaikuttaa omaa itseään koskevaan päätöksentekoon. (Perustuslaki 1 luku 1999/0731; Kuntalaki 1 luku 2015/410; Nuorisolaki 1 luku 2016/1285.)

Sosiaali- ja terveysministeriön vastuulla on edistää osallisuutta, sosiaalista hyvinvointia ja vähentää eriarvoisuutta. Maahanmuuttajien kohdalla näiden lisäksi ministeriö huolehtii perusturvasta ja kotoutumisen kannalta olennaisista sosiaali- ja terveyspalveluista sekä muista toimialueeseensa kuuluvista tuista. Syrjäytymistä ehkäistään vahvistamalla ihmisten osallisuutta, vähentämällä työttömyyttä, osattomuutta sekä köyhyyttä huolehtimalla sosiaaliturvasta ja peruspalveluista. Osallisuuden ja osallistumisen vahvistaminen edellyttää useiden eri hallintoalojen yhteistyötä ja toimia. (Sosiaali- ja terveysministeriö n.d.)

Osallisuus on toiminnan tavoite ja toisaalta itse toimintaa, ihmisten osallistumista. Osallisuus on yksilöllinen kokemus tai tunne. Siihen liittyy valinnan vapaus ja vallan tunne, se ei voi tällöin olla pakollista. Palvelun käyttäjän vaikutusmahdollisuudet sekä tiedon saanti eri vaihtoehdoista vaikuttavat hänen kokemukseensa omasta osallisuudestaan. On tärkeää, että viranomaisen ja asiakkaan välillä on aitoa dialogia, jolloin asiakkaan oma kokemustieto huomioidaan suunnitelmien ja päätösten pohjalla. (Raivio & Karjalainen 2013, 14.)

Tampereen yliopistolla tehdyssä väitöskirja tutkimuksessa: "Kansalainen asiakkaana" tutkitaan vanhusten ja lainrikkojien osallisuutta, oikeuksia ja velvollisuuksia. Tutkimus käsittelee asiakkaan asemassa olevan kansalaisen kansalaisuutta ja osallisuutta sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmässä erityisesti asiakkaan ja työntekijän välisissä kohtaamisissa sosiaalityössä. Näkökulmana tutkimuksessa on asiakkaiden omat kokemukset. Tutkija nostaa esiin ristiriidan, joka syntyy uusliberalistisen ajattelumallin ja aidosti kohtaavan ja kuuntelevan vuorovaikutuskäytäntöjen välille. Markkinoituvat palvelujärjestelmät odottavat asiakkailta aktiivista kansalaisuutta, valintojen tekemistä ja kuluttajuutta. Sosiaali- ja terveyspalveluiden hakemiseen ja myöntämiseen liittyy paljon oikeudellista säätelyä ja sopimuksellisuutta. Nämä tukevat aktiivisen ja toimintakykyisen kansalaisen oikeuksien toteutumista, mutta vaarana on, että hiljaisten ja toimintakyvyltään heikommassa asemassa olevien ääni jää kuulumattomiin. Tutkimustulosten perusteella osalla vanhuksista ja lainrikkajista on potentiaalia neuvottelevaan ja sopimukselliseen kumppanuuteen palveluiden piirissä. Hiljainen tai puolestaan liian vahva ja äänekäs toimintatapa puolestaan näyttäisi johtavan heikkoon osallisuuteen ja kansalaisuuden toteutumiseen. (Valokivi 2008.)

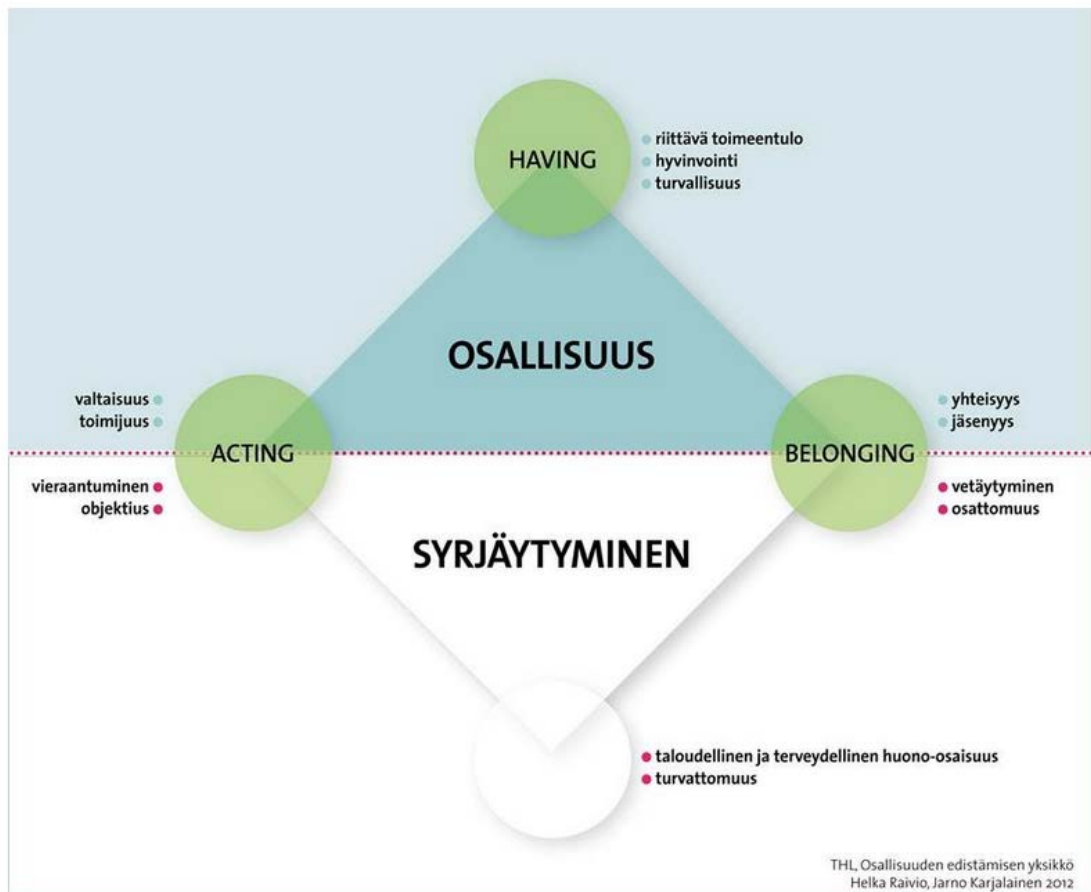
Kotoutumista voidaan tarkastella käsitteiden osallisuuden ja osallistumisen kautta. Kotoutumisprosessin aikana maahanmuuttaja omaksuu riittävät taidot ja tiedot, jotka auttavat häntä kiinnittymään yhteisöön ja yhteiskuntaan. Osallisuudella tarkoitetaan osallistumista yhteisön toimintaan ja osallisena olemista. Se on yhteenkuuluvuuden tunnetta yhteisöön ja yhteiskuntaan. Osallisuus käsittää myös mahdollisuuden vaikuttaa ja olla mukana päätöksenteossa, kuten äänestysaktiivisuus tai järjestötoimintaan osallistuminen. Osallisuus tuottaa terveyttä, hyvinvointia ja lisää elämän mielekkyyttä. Kotoutuminen, osallisuus ja osallistuminen edellyttävät hyviä vuorovaikutussuhteita erilaisten ihmisten ja tahojen välillä sekä monenlaisiin verkostoihin kuulumista. (Hammar & Katisko 2016, 214–216.)

#### **4.1.1 Osallisuuden kolme osatekijää**

Helka Raivio ja Jarno Karjalainen (2013) ovat jakaneet osallisuuden kolmeen osatekijään HAVING, ACTING ja BELONGING. Having tarkoittaa sitä, että ihmisellä on käytössä riittävät aineelliset resurssit, eli taloudellista osallisuutta. Acting merkitsee sitä, että ihminen kokee olevansa toimijana omaa elämäänsä koskevassa päätöksenteossa. Se on nimetty toiminnalliseksi osallisuudeksi. Belonging tarkoittaa sitä, että ihmisellä on sosiaalisesti merkityksellisiä ja tärkeitä suhteita. Tätä kutsutaan yhteisölliseksi osallisuudeksi. (Raivio & Karjalainen 2013, 16–17.) Nämä kolme osallisuuden ulottuvuutta asettuvat hyvin lähelle sosiologi Erik Allardtin (1975) jakoa hyvinvoinnin ulottuvuuksista: Having, Loving ja Being.

Raivio & Karjalainen (2013) kuvaavat osallisuutta syrjäytymisen vastaparina. Osallisuuden, having osatekijän aineelliset resurssit ovat: riittävä toimeentulo, hyvinvointi ja turvallisuus. Niiden vastapareiksi on katsottu taloudellinen ja terveydellinen huono-osaisuus sekä turvattomuus. Osallisuuden, acting osatekijän toimijuuden ja valtaisuuden vastapareiksi Raivio ja Karjalainen ovat nimenneet objektiivisuus ja vieraantuminen. Osallisuuden, belonging osatekijä tarkoittaa yhteisyyttä ja jäsenyyttä, kun taas vastaparina sille on nimetty vetäytyminen ja osattomuus. Jos osallisuuden osatekijöissä ilmenee vajausta, se tarkoittaa syrjäytymisriskin kasvua sekä osallisuuden vähentymistä. (Raivio & Karjalainen 2013, 16–17.)





KUVIO 1. Osallisuus syrjäytymisen vastaparina (Raivio & Karjalainen 2013, 17)

#### 4.1.2 Toiminnallinen osallisuus

Käsitlemme opinnäytetyössä toiminnallista osallisuutta käsitteiden toimijuus ja valtaisuus avulla. Opinnäytetyössämme ymmärrämme toimijuuden pitävän sisälään myös käsitteet työ- ja toimintakyky.

Toimijuus linkittyy olennaisena osana osallisuutta. Toimijuus herättää mielikuvan aktiivisesta toimijasta, joka toimii oman itsensä ja/tai oman yhteisönsä hyväksi. Toimijuutta voidaan lähestyä oppimisteorioiden, sosiaalisen osallistumisen ja identiteetin rakentumisen sekä yksilöllisen kasvun ja yhteisöllisen valtaistumisen kautta. Toimijuutta on tutkittu muun muassa filosofiassa, sosiologiassa, psykologiassa, gerontologiassa sekä kasvatustieteissä. (Jyväskylän yliopisto n.d.)

Toimijuus rinnastetaan elämänhallintaan varsinkin sellaisten ryhmien kohdalla, joille oman elämänhallinta ei ole itsestään selvää. Toimijuus viranomaispuheessa

mielletään tällöin avuttomuuden vastakohtana. Toimijuuden käsite on otettu käyttöön syrjäytymisvaarassa tai muutoin marginaalissa olevien ryhmien osalta esimerkiksi päihdeongelmaiset tai vammaiset. Erityisesti marginaalissa olevien ryhmien osalta toimijuutta pyritään vahvistamaan. Toimijuuteen liittyy olennaisena osana käsitteet valta ja voima. Yksilöllä ei ole mahdollisuutta toimia, ellei hänellä ole valtaa ja voimaa tehdä päätöksiä ja valintoja. Sosiaaliset verkostot, yksilön tiedot, taidot ja osaaminen voidaan nähdä resursseina, jotka antavat hänelle mahdollisuuden nähdä itsensä vaikutusvaltaisena toimijana. (Eteläpelto, Heiskanen & Collin 2011, 10, 12–13.)

Punnan, Malisen, Sevónin ja Sihvosen mukaan (2017) asiakkaan toimijuus on keskeinen tekijä yksilön hyvinvoinnissa. Sosiaali- ja terveyspalveluissa on tärkeää vahvistaa yksilön itseohjautuvaa ja toimijuutta tukevia työtapoja. Yksilön elämäntilanteen ja arkielämän huomioiminen ja kannustavan palautteen antaminen lisäävät hänen vastuunottoa omasta hyvinvoinnistaan. Heidän mielestään Sosiaali- ja terveysalalla tarvittaisiin vahvempaa toimintakulttuuria, jossa asiakas on itse mukana päättämässä omista tavoitteistaan ja toiminnastaan. Ammattilainen on mukana tukemassa ja vahvistamassa asiakkaan voimavaroja ja sitoutumista. Toimijuuteen kannustaminen ja sen korostaminen ei kuitenkaan tarkoita sitä, että asiakas jätetään yksin ongelmiansa kanssa. Ammattilaisen tuki on merkittävä ja parhaimmillaan avaintekijä asiakkaan hyvinvoinnin ja toimijuuden lisääntymisessä. (Punta, Malinen, Sevón & Sihvonen 2017, 157.)

Toimijuuden vahvistaminen on Kototorin toiminnan yksi keskeisistä tavoitteista, oli kyse sitten maahanmuuttajataustaisista tai kantaväestön edustajista. Matalan kynnyksen palvelut, neuvonta ja ohjaus tukevat kävijöiden arjen toimijuutta antamalla alussa paljonkin tukea. Kototorilla selvitetään kävijän kanssa yhdessä ratkaisuja ongelmatilanteisiin. Tällöin kävijän kokemus, tiedot ja taidot sekä myös valtaistuminen karttavat pikkuhiljaa ja lopulta kävijä pystyy itse löytämään ratkaisut eteen tuleviin ongelmiin. (Hankesuunnitelma TEKO- tehostettu kotoutuminen 2017, 6–7)

Paolo Freirea (1921–1997) pidetään ensimmäisenä valtaistumisteorioitsijana. Hänen ajatuksenaan oli, että vain heikommassa asemassa olevien (sorrettujen) heikkoudesta nouseva voima voi vapauttaa heidät sorron ja sortajien vallan alta

(Freire 1972). Valtaistuminen (Empowerment) liittyy osallisuuteen ja toimijuuteen. Heikommassa asemassa olevien ihmisten kanssa työskennellessä muutoksen mahdollistumiseksi tulee uskoa heidän kykyihinsä ja tavoitteena on kasvattaa heidän itseluottamusta toimimalla yhdessä avoimen ja stabiilin dialogin kautta. Vuorovaikutus ei onnistu, mikäli toiseen ihmiseen ja hänen kykyihinsä ei luoteta. (Freire 1972, 41.)

Valta ei ole annettavissa yksilöille, vaan heitä on autettava löytämään se itse. Valtaistuminen herättää mielikuvan vallasta, jonka yksilö on ottanut itselleen. Hän on aktiivinen yksilö, joka kykenee pitämään huolta, ajamaan oman tai yhteisönsä asiaa. Valtaistuminen herättää myös mielikuvan "oman voiman" löytämisestä, siitä, että hän on kykenevä toimimaan omista tarpeistaan käsin. Hänellä on valta päättää omista asioistaan joko tuetusti tai täysin itsenäisesti. Valtaistuminen on kokemus pärjäämisestä, kyvykkyydestä, sitä, että on samanarvoinen ja pystyy toimimaan ja tekemään päätöksiä. Valtaistuminen ja toimijuus ei kuitenkaan pois sulje ajatusta avun vastaanottamisesta tai sen hakemisesta. (Payne 2014, 294–295.)

Vain tiedostamalla tilanteensa yksilöiden on mahdollista saada aikaan muutos. Valtaistumisen teorian tavoitteena on edistää heikompiensaisten etuja vahvistamalla yksilöiden itseluottamusta sekä kykyä päätöksentekoon omaa elämäänsä koskien. Valtaistumisen teorian pohja onkin kriittisyydessä ja syrjinnän vastaisuudessa. Sosiaalityön tavoitteena on vähentää sosiaalisia ja henkilökohtaisia esteitä sosiaalisten rakenteiden keskellä sekä auttaa yksilöitä löytämään oma voimansa ja valtaisuus, sitä ei voi ylhäältä käsin antaa. (Payne 2014, 294–295.) Valtaistumisen (Empowerment) teoria on vaikuttanut laajasti sosiaalityön käytäntöihin. Teorian tavoitteena on tarjota toimenpiteitä, jotka vahvistavat asiakkaan kykyä auttaa itse itseään, vastavuoroisuutta, muiden auttamista ja osallisuutta. Tavoitteena on se, että asiakas sekä suunnittelee että hallitsee palveluitaan ja osallistuu itseään koskevaan päätöksentekoon. (Adams 1996, 3–5.)

Tuomisen (2016) tutkimuksen mukaan työntekijän ja asiakkaan välinen toimiva vuorovaikutussuhde tukee asiakkaan valtaistumista. Tapaamisten ja tutustumisen kautta tapahtuva luottamuksen rakentuminen mahdollistaa vuorovaikutus-

suhteen, jossa kaikilla on mahdollisuus osallistua ja ilmaista mielipiteitään. Kokemus kuulluksi tulemisesta sekä mahdollisuus vaikuttaa omaan elämään liittyvään päätöksentekoon lisäävät asiakkaan valtaistumista. (Tuominen 2016, 67.)

### 4.1.3 Yhteisöllinen osallisuus

Mikko Saastamoinen (2009) pohtii käsitettä yhteisö ja sen monimutkaisuutta artikkelissaan: "Aikalaiskeskustelua yhteisöllisyydestä". Ongelmallisena hän näkee sen, että yhteisö merkitsee eri ihmiselle eri asioita. Yhteisöllisyyden kokemus on inhimillisyyteen perustavanlaatuisesti liittyvä asia ja sen avulla argumentoidaan elämäntapaan ja arvoihin liittyviä päämääriä. Yhteisön ja yhteisöllisyyden käsitteisiin liitetään usein positiivisia merkityksiä, kuten esimerkiksi harmonia ja yhteistyö. Yhteisö voidaan nähdä myös vastakohtana yhteiskunnalle. Yhteisö on jotain luonnollista, jota perinne on pitänyt yllä. Yhteiskunta on sitä vastoin suunnitelmallisesti ja sopimuksellisesti rakentunut ja sitä on jatkuvasti ylläpidettävä ja uudistettava. (Saastamoinen 2009, 35–36.) Suhde yksilön ja yhteiskunnan välillä perustuu yhteisyyden tunteelle. Tämä suhde pitää eri yhteiskunnat koossa. Ihmisen olemassaololle ja toiminnalle ovat välttämättömiä yhteisöllisyys, yhteisöt sekä yhteisöllinen elämä. (Sitra n.d.)

Yhteisöön tai yhteiskuntaan liittyminen on monipuolista ja vuorovaikutteista toimintaa. Yhteisöissä jäsenenä oleminen on normien ja arvojen kautta ohjattua ja säänneltyä. Osallistuminen tapahtuu eri asteisilla tasoilla virallisten ja epävirallisten sosiaalisten suhteiden kautta. Näitä eri tasoja ovat esimerkiksi yksilötaso, perhe, ystäväpiiri, työpaikka, aluetaso tai valtakunnallinen taso. Sosiaaliset verkostot voivat ulottua yli sosiaalisten, etnisten ja uskonnollisten rajojen. Tällöin ne lisäävät suvaitsevaisuutta ja yhteenkuuluvuuden tunnetta ja sitä kautta myös luottamusta ja turvallisuutta. (Alila, Gröhn, Keos & Volk 2011, 13–14.)

Yhteisöllisyys rakentuu keskinäisistä merkityksellisistä suhteista ja siteistä. Yhteisöllisyyttä käytetään työvälineenä ja sosiaalisena ongelmia ehkäisevänä toimintaorientaationa. (Pohjola 2015, 17,19.) Sosiaalipedagogiikassa kaikki ihmiset ymmärretään ainutlaatuisina ja arvokkaina persoonina, jotka kasvavat täy-

teyteensä kuitenkin vasta yhteisöissä, joissa ollaan yhteydessä toisiin yhtä ainutlaatuisiin persooniin (Kurki & Nivala 2006, 13). Yksilön tilannesidonnainen minuus ja asema kansalaisena ja yhteisön jäsenenä rakentuu yhteisöllisten osallisuuksien ja osattomuuksien kautta (Korkiamäki 2008, 156).

Yhteisöllisyys ja vuorovaikutus yhteisön jäsenien välillä synnyttävät osallisuutta ja sosiaalista pääomaa. Sosiaalisella pääomalla kuvataan ihmisten tai ryhmien välisiä sosiaalisia suhteita ja niissä syntyvää luottamusta, vastavuoroisuutta, verkostoitumista sekä yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Kostamo-Pääkkö, Ojaniemi & Väyrynen 2015, 8.) Simon Screter ja Michael Woolcock (2004) ovat kuvanneet sosiaalisen pääoman rakentumisen siteitä käsitteillä bonding (sitova), bridging (silloittava) ja linking (liittävä). Käsitteiden avulla voidaan erotella erilaisia yhteisöllisiä toimintamuotoja. (Screter & Woolcock 2004.) Sitovassa yhteistyössä ryhmän jäsenet ovat samankaltaisia keskenään ja heidän keskiset siteensä ovat vahvoja, esimerkiksi perhe. Silloittavaa yhteisöllisyyttä tapahtuu yhteisöissä, joissa erilaiset ihmiset kokoontuvat yhteiseen toimintaan esimerkiksi harrastusryhmät ja yhdistystoiminta. Silloittavan toiminnan yhtenä muotona syntyy liittäviä suhteita keskenään hajallaan olevien ja vähäisiä keskinäisiä siteitä omaavien toimijoiden kohdatessa. Tällainen liittyminen syntyy esimerkiksi silloin, kun asiakas pääsee tietyn palvelun piiriin. Sosiaalityössä tehdään usein tällaista liittämistä. Asiakas liitetään heidän arjen selviytymistä tukeviin yhteiskunnan suhteisiin tai yhteisöihin. (Pohjola 2015, 17.) Kototorin yhteisöllisyyttä voisi kuvata silloittavaksi. Kototorilla käyminen ja toiminnassa mukana oleminen on kaikille vapaaehtoista. Kulttuuritaustoiltaan sekä elämäntilanteiltaan erilaiset ihmiset kokoontuvat Kototorille ja muodostavat yhteisön.

Anna Pohjola (2015) on kirjoittanut sosiaalityön yhteisöllisyyden eri piirteistä. Yksi yhteisöllisyyttä erotteleva piirre on toiminnan formaalisuus. Se vaihtelee yhteisöjen organisoitumisen ja sääntelyn mukaan. On olemassa virallisia yhteisöjä kuten esimerkiksi rekisteröidyt yhdistykset. Epävirallisia ovat puolestaan esimerkiksi perheet ja ystävyysuhteet. Näiden virallisten ja epävirallisten väliin jäävät ammatillisen tavoitteiden pohjalta perustetut auttamisen yhteisöt, joiden tarkoituksena on antaa tukea ja muutosmahdollisuuksia samantyyppisessä elämäntilanteessa oleville. Tästä esimerkkinä voi mainita vertaistukiryhmät. Yhtenä piirteenä Pohjola (2015) mainitsee myös yhteisöllisyyden relationaalisuuden eli toteutuvien

suhteiden luonteen. Suhteet voivat olla tiiviitä, vahvoja ja jokapäiväisiä kuten perheyhteisössä on (bonding) tai sitten ne voivat olla tiheydeltään etäisempiä ja ajallisesti harvemmin toteutuvia (bridging ja linking). Yhteisöllä, jossa on tällaiset etäisemmät suhteet, voi silti olla jäsenilleen suuri merkitys. Yhteisöillä on oma tavoitteensa, mutta myös yhteisön jäsenellä on omat tavoitteensa. Ne voivat olla erilaisia jäsenten kesken. Toinen haluaa aktiivisesti osallistua yhteisön toimintaan, kun toiselle puolestaan riittää passiivisena jäsenenä oleminen, joka kuitenkin sisältää henkilökohtaisesti tärkeän mukaan kuulumisen. (Pohjola 2015, 20–21.) Kototorin yhteisö on sekä virallinen yhteisö, että tällainen epävirallinen auttamisen yhteisö. Kototorilla toimii sekä palkattuja ammattilaisia että vapaaehtoisia.

## **4.2 Kahdensuuntainen kotoutuminen**

Kotoutumisen edistämisen lain ensimmäinen pykälä sisältää jo ajatuksen kahdensuuntaisesta kotoutumisesta: "Tämän lain tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken" (Laki Kotoutumisen edistämisestä 2010).

Kotoutuminen on kaksisuuntainen prosessi. Maahanmuuttaja hankkii tarvittavia tietoja sekä taitoja yhteiskunnasta ja yhteiskunta puolestaan muuttuu väestön monimuotoistumisen myötä. Sekä maahanmuuttajalle, että yhteiskunnalle kuuluu oikeuksia ja velvollisuuksia tässä kaksisuuntaisessa prosessissa. Yhteiskunnan on järjestettävä maahanmuuttajalle mahdollisuudet kotoutumiseen ja aktiiviseen osallistumiseen. Maahanmuuttajan velvollisuus on olla aktiivinen toimija omassa kotoutumisessaan. Tärkeää on, että molemmat osapuolet huolehtivat keskinäisen rakentavan vuoropuhelun ylläpitämisestä. Kotoutumista voidaan tukea ja edistää erilaisten toimenpiteiden ja palveluiden avulla. Kotoutuminen pääosin tapahtuu kuitenkin arkipäivän tilanteissa ja lähiyhteisöissä, kuten päiväkodeissa ja työpaikoilla. Kotoutuminen vaatii vuorovaikutusta suomalaisen yhteiskunnan kanssa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014.)

Kahdensuuntaista kotoutumista voidaan tarkastella myös solidaarisen yhdessä elämisen taidon käsitteestä käsin. Solidaarinen yhdessä elämisen taito on enemmän kuin vieraanvaraisuus tai suvaitsevuus. Siinä on kysymys yhteisen elämän opettelusta ja yhteisen hyvän jakamisesta. Solidaarinen yhdessä eläminen tarkoittaa luottamusta ja turvallisuutta ihmisten välissä suhteissa, jota edeltää oikeudenmukaisuus. Syrjäytymisen kierteen katkaiseminen voisi olla edellytys parempaan yhteistyöhön pakolaisten (maahanmuuttajien) ja kantaväestön välillä. Tasavertaisen vuorovaikutuksen pohjana on erilaisuuden ja samanarvoisuuden vastakkainasettelusta luopuminen. (Gothóni & Siirto 2016, 237–238.)

Kahdensuuntainen kotoutuminen on erilaisten ihmisten välistä "sopeutumista" toisiinsa. Hervannan Kototorilla maahanmuuttajat totuttelevat uuteen elinympäristöönsä samalla, kun Hervannassa entuudestaan asuvat totuttelevat uusien, vieraista kulttuureista saapuvien asukkaiden tuloon. (Hankesuunnitelma TEKO-tehostettu kotoutuminen 2017.) Kahdensuuntaisen kotoutumisen yhteisökehittäjä Aku Hakulinen (2018) näkee tapahtuvan ensisijaisesti Kototorin eli varsinaisen rakennuksen ulkopuolella. Teko-hanke ei ole sidottu paikkaan. Teko-hanke on järjestänyt yhteistapahtumia, mm. ulkoilmajuhlia. Teko-hankkeen sisällä on aloitettu yhteisöneuvojakoulutus, jonka ideana on jalkautua asuintaloihin antamaan neuvoja niin maahanmuuttajille kuin kantaväestöllekin. Yhteisöneuvojat toimivat pareittain. Yhteisöneuvojat ovat sekä kantaväestön edustajia että maahanmuuttajia. Yhteisöneuvojakoulutuksen ajatus on lähtenyt siitä, että hyödynnetään maahanmuuttajien, vapaaehtoisten ja harjoittelijoiden osaamista ja taitoja, perustoiminta-ajatus on jaettu asiantuntijuus. Yhteisöneuvojakoulutuksen tavoitteena on lisätä alueen yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Pyritään saamaan yhteisö toimimaan keskenään. *“Tunne naapurisi ja keskustele hänen kanssaan.”* Ajatuksena on luoda toimintamalli, jossa yhteisöstä nousevat kevyet ongelmat ja kysymykset voitaisiin käsitellä ja ratkaista yhteisön sisällä. Tarvittaessa yhteisöneuvojilla on mahdollisuus ammattilaisten taustatukeen tai apuun. Yhteisöneuvojien taustalla on ammattilaisten aluetyöryhmä, josta voidaan pyytää yhdessä asiakkaan /perheen kanssa sovitusti verkostopalaveria tilanteen ratkaisemiseksi. (Hakulinen 2018.)

Suomen kotouttamispolitiikan tarkoitus on tukea maahanmuuttajien työllistymistä, yhteiskunnallista yhteenkuuluvuutta sekä kotoutumisen kaksisuuntaisuutta. Se edistää maahanmuuttajien osallisuutta kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla. Kotouttaminen on monialaista kotoutumisen edistämistä ja tukemista viranomaisten sekä muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla. Ensisijaisesti näitä palveluita ja toimenpiteitä järjestää kunta sekä työ- ja elinkeinotoimisto. Tällaisia palveluita ovat muun muassa alkukartoitus, kotoutumissuunnitelma sekä kotoutumiskoulutus. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014.) Kotouttaminen perustuu lakiin kotoutumisen edistämisestä (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010)

Kotoutuminen tarkoittaa sitä, että maahanmuuttaja asettuu Suomeen ja oppii tietoja ja taitoja, joita suomalaisessa yhteiskunnassa tarvitaan. Kotoutumista edistää muun muassa se, että oppii kieltä, löytää työpaikan tai opiskelupaikan sekä se, että saa kontakteja suomalaiseen yhteiskuntaan. (Infofinland.fi n.d.) Onnistunut kotoutuminen on sitä, että maahanmuuttaja kokee olevansa yhteiskunnan täysivaltainen jäsen. Maahanmuuttajan onnistunut kotoutuminen ehkäisee syrjäytymistä sekä kaventaa terveys- ja hyvinvointieroja. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2018b.)

Kahdensuuntaista kotoutumista ja osallisuutta on tutkittu Hintsalan pro-gradu työssä: Oma tila - Osallistuvan suunnittelun menetelmät nuorten kahdensuuntaisessa kotouttamisessa. Opiskelijoille järjestettiin taideperusteista työpajatoimintaa, jonka kohteena oli opiskelijoiden oleskelutila. Tutkimukseen osallistui maahanmuuttajaopiskelijoita sekä kantaväestöä edustavia nuoria. Projektin tarkoituksena oli luoda mahdollisuuksia kahdensuuntaiselle kotoutumiselle ja osallisuuden kokemuksille taidetoiminnan kautta. Tuloksissa kävi ilmi, että projekti koettiin mielekkäänä ja se toi mahdollisuuksia osallistumiseen ja kahdensuuntaiseen kotoutumiseen. Tärkeä havainto oli se, että osallisuuden toteutumiseksi tehtävän tulee olla merkityksellinen. Taide ja yhdessä tekeminen loi pohjaa kahdensuuntaiselle kotoutumiselle. (Hintsala 2017.) Tutkimuksen perusteella voi päätellä, että mikä tahansa mielekäs toiminta yhteisössä lisää osallisuuden kokemuksia sekä edistää kotoutumista puolin ja toisin.



### 4.3 Keskeisten käsitteiden suhteet



KUVIO 2. Opinnäytetyön keskeisten käsitteiden suhteet

Opinnäytetyössä osallisuus on yläkäsite, johon sisältyy yhteisöllinen, toiminnallinen ja taloudellinen osallisuus. Toisin kuin Raivion ja Karjalaisen kuviossa (kuvio 1.), olemme jättäneet omasta kuviostamme (Kuvio 2.) taloudellisen osallisuuden pois, koska se ei opinnäytetyömme kannalta osoittautunut merkitykselliseksi käsitteeksi. Opinnäytetyömme toimintaympäristön Kototorin kannalta olennaiset osatekijät ovat osallisuuden yhteisöllinen ja toiminnallinen osa. Nämä osatekijät nousivat merkityksellisiksi aineiston pohjalta. Tässä opinnäytetyössä käsittelemme osallisuutta sen yhteisöllisen ja toiminnallisen osatekijöiden kautta. Kuvion nuolet kuvastavat osallisuuden ja sen osatekijöiden sekä kahdensuuntaisen kotoutumisen jatkuvaa vuoropuhelua, sitä, että kaikki osa-alueet ovat yhteydessä toisiinsa. Syrjäytymisen ja eriytyneisyyden ehkäiseminen sekä kotoutuminen tapahtuu osallisuudessa. Aineistosta nousi esiin se, että kahdensuuntainen kotoutuminen tapahtuu kaiken toiminnan ohella, osallistumisen lomassa.

## 5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

### 5.1 Laadullinen tapaustutkimus

Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tapaustutkimus on yksi laadullisen tutkimuksen lajeista. Laadullisen tutkimuksen lähtökohta on kuvata todellista elämää ja aineisto kerätään luonnollisissa tilanteissa. Tutkimuksen kohteena oleva joukko valitaan yleensä tarkoituksen mukaisesti eikä satunnaisotantaa käyttäen. Laadullisessa tutkimuksessa tapauksia käsitellään ainutlaatuisina ja se vaikuttaa myös aineiston tulkintaan. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 162–164.)

Tutkimme opinnäytetyössämme yhtä tapausta eli Kototorilla tehtävää työtä osallisuuden vahvistamiseksi. Näkökulma opinnäytetyössä on kävijöiden kokemukset oman osallisuuden vahvistumisessa Kototorilla. Tutkimusta ei voida yleistää muissa organisaatioissa tehtävään vastaavaan työhön.

Laadullisen tapaustutkimuksen tarkoituksena on tutkia tiettyä kohdetta, joukkoa tai ilmiökokonaisuutta. Tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa syvällisempää tietoa tutkimuksen kohteena olevasta tapauksesta. Tarkoituksena ei ole siis tuottaa yleistettävää tietoa. (Jyväskylän yliopisto 2015.) Tapaustutkimus on lähestymistapa, jolla tutkimus toteutetaan. Tutkimusprosessi on usein monimuotoinen eikä se aina etene suoraviivaisesti. Prosessin aikana tutkija käy läpi useita vaiheita, palaa takaisin aineistoon, tarkentaa ja syventää sekä luo vuoropuhelua empirian ja teorian välillä ja niin edelleen. Riippumatta tapaustutkimuksen luonteesta, prosessiin kuuluu aina tietyt vaiheet. Keskeisiä vaiheita tutkimusprosessissa ovat tutkimuskysymysten ja tutkimusasetelman jäsentäminen, tutkimuksen tapausten määrittely ja niiden valinta, teoreettisten näkökulmien ja käsitteiden määrittely, aineiston ja tutkimuskysymysten välisen vuoropuhelun hahmottaminen, analyysitapojen määrittäminen ja raportointitavan päättäminen. (Eriksson & Koistinen 2005, 19.)

Valitsimme tapaustutkimuksen tutkimusmenetelmäksi, koska tavoitteena on lisätä ymmärrystä Kototorin merkityksestä kävijöiden osallisuuden vahvistumisessa. Halusimme tutkia aihetta syvällisemmin sekä huomioida siihen liittyvä konteksti. Vaikka kyse onkin tietyn yksilöllisen tapauksen tutkimisesta, tuloksia voi silti pohtia myös laajemmassa mittakaavassa. Miten tuloksia voisi hyödyntää apuna suunniteltaessa muita vastaavanlaisia toimintamuotoja kuin Kototori.

## 5.2 Haastattelu aineistonkeruumenetelmänä

Tapaustutkimuksen aineiston keräämiseksi valitsimme haastattelun, koska aihe oli moniulotteinen ja haastatteleamalla uskoimme saavamme monipuolisempaa aineistoa kuin esimerkiksi kirjallisella kyselyllä. Lisäksi osa haastateltavista oli maahanmuuttajia, jolloin oli helpompi tarkentaa kysymyksiä kasvotusten. Kirjallinen ilmaisu vieraalla kielellä olisi saattanut olla haastavaa.

Teimme viisi haastattelua. Haastateltavat olivat Kototorin kävijöitä. Kototorin hankepäällikkö keräsi haastateltavat. Päädyimme tähän ratkaisuun, koska näkökulmamme tutkimuksessa oli onnistumisen kokemukset. Hankepäällikkö tunsi Kototorin kävijät hyvin ja osasi valita haastatteluun ne kävijät, joiden osallisuuteen Kototori oli jollain tavalla vaikuttanut. Olennaista tutkimuksen kannalta oli myös, se että haastateltavat eivät olleet aivan uusia kävijöitä Kototorilla. Oli tärkeää, että heillä oli tarpeeksi kokemusta Kototorista. Saaranen-Kauppinen ja Puusniekan (2006) mukaan tutkimuksen edustavuuden kannalta keskeistä on se, että osataan kerätä sisällöllisesti ja määrällisesti sopivan kokoinen aineisto. Tutkimuksen tarkoituksena oli saada näkyväksi Kototorin merkitys osallisuuden vahvistamisessa. Tutkimuksen kannalta on tärkeää, että tutkittavat tietävät tutkittavasta ilmiöstä tarpeeksi tai heillä on riittävästi kokemusta siitä (Tuomi & Sarajarvi 2002, 88–89).

Hankepäällikkö lähestyi haastateltavia suoraan joko kasvotusten, puhelimitse tai sähköpostitse ja kysyi alustavasti halukkuutta osallistua haastatteluun. Teimme myös virallisen kutsun (liite 1) haastatteluun ja pyysimme hanketyöntekijän toimittamaan sen haastateltaville. Kaikki viisi halusivat osallistua haastatteluun. Tämän jälkeen olimme itse yhteydessä haastateltaviin. Kysyimme vielä uudestaan

halukkuudesta osallistua haastatteluun ja kerroimme, että osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Kun haastateltavat oli valittu, aloimme tekemään käytännön järjestelyjä haastatteluja varten.

Kaksi haastattelua teimme Kototorin tiloissa Kototorin aukioloaikana. Kolme haastattelua teimme Hervannan kirjaston monitoimitilassa. Haastattelun alussa kerroimme haastateltaville taustoja itsestämme ja tutkimuksestamme. Pyysimme myös kirjallisen suostumuksen haastatteluun (liite 2). Nauhoitimme haastattelut kahdella nauhurilla.

Olimme varanneet jokaiseen haastatteluun aikaa reilusti (kaksi tuntia). Todellisuudessa haastattelut kestivät kuitenkin puolesta tunnista tuntiin. Yksi haastateltava kertoi, että olisi ollut helpompaa varautua haastatteluun, mikäli olisi saanut haastattelukysymykset etukäteen. Yhdessä haastattelutilanteessa haastattelun katkaisi kaksi kertaa tapahtunut kirjaston kuulutus. Tämä ei merkittävästi vaikuttanut haastateltavaan eikä tilanteeseen.

Keräsimme tutkimusaineiston puolistrukturoidulla haastattelulla. Puolistrukturoidussa haastattelussa on valmiiksi laaditut kysymykset, mutta valmiita vastausvaihtoehtoja ei ole, haastateltava saa vastata kysymyksiin omin sanoin. (Eskola & Suoranta 2014). Päädyimme tutkimukseemme käyttämään puolistrukturoitua teemahaastattelua siitä syystä, että mielestämme se sopi parhaiten kartoittamaan kokemuksia tietyistä aihealueista. Kirjoitimme haastattelurungon (liite 3), joka ohjasi haastattelun kulkua. Haastattelutilanteessa etenimme kuitenkin haastateltavan ehdoilla. Keskityimme välillä puhumaan enemmän jostain aiheesta ja puolestaan jotkut kysymykset saatoimme ohittaa, koska niihin vastaukset oli tullut jo aiemmissa keskusteluissa. Pyrimme kuuntelemaan tarkasti haastateltavan sanomisia ja pysymään neutraaleina. Haastattelu on herkkä tilanne ja siinä riskinä voi olla se, että haastateltava kokee haastattelukysymykset urkkimisena tai se että haastattelija kuulee vain tutkimusasetelman kannalta tärkeät asiat. (Järvinen & Järvinen 2000, 146). Pyrimme tekemään haastattelurungosta sen verran laajan, että saisimme vastauksia haastateltavan elämästä laaja-alaisesti. Kaikki kysymykset eivät suoraan liittyneet Kototoriin. Haastattelurunko rakentui haastateltavan taustatiedoista, osallisuuden kolmesta osa-alueesta, kaksisuuntaisesta ko-

toutumisesta sekä kehittämisideoista Kototorin toimintaan liittyen. Pyrimme saamaan tällä laaja-alaisella näkökulmalla hyvän kokonaiskuvan haastateltavan elämästä sekä laajan aineiston tutkimukseemme. Vasta analyysivaiheessa aloimme linkittämään osaa vastauksista tarkemmin juuri Kototoriin.

Haastatteluihin valikoitui sekä suomalaisia että maahanmuuttajia ja heistä kolme oli miehiä ja kaksi naisia. Haastateltavien ikähaarukka oli 22v–53v ja kaksi haastateltavista oli suomalaisia ja kolme maahanmuuttajia. Maahanmuuttajat olivat haastatteluhetkellä asuneet Suomessa 1,5–9v. Tulosten kannalta ei ollut merkitystä ketkä vastaajista olivat maahanmuuttajia ja ketkä kantasuomalaisia, koska emme vertailleet eri kansallisuuksista tulevien kokemuksia keskenään. Keskitimme opinnäytetyössämme nostamaan esiin haastateltavien kokemuksia osallisuuden vahvistumisesta sekä Kototorin hyviä käytäntöjä. Yksi haastatteluista suoritettiin tulkin välityksellä ja yksi tehtiin englanniksi.

### **5.3 Aineiston analyysi**

Käytimme aineiston analysoinnissa aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä lähdetään liikkeelle siitä, että aineisto pelkistetään. Aineiston pelkistäminen eli redusointi tarkoittaa sitä, että esimerkiksi haastattelut kuunnellaan ja kirjoitetaan auki sana sanalta. Seuraavassa vaiheessa aukikirjoitetut haastattelut luetaan ja perehdytään sen sisältöön. Aineistosta voidaan poimia esimerkiksi tutkimuskysymyksen kannalta olennaisia ilmauksia ja kun kaikki tutkimuksen kannalta tärkeät ilmaukset ovat löytyneet, listataan ne vielä erilliselle paperille. Näistä ilmauksista etsitään samankaltaisuuksia sekä erilaisuuksia, jonka jälkeen näitä pelkistettyjä ilmauksia ja samaa asiaa tarkoittavia käsitteitä voidaan yhdistellä ja niistä voidaan muodostaa alaluokkia. Tämän jälkeen saatuja alaluokkia ryhdytään yhdistelemään ja muodostetaan näistä yläluokkia. Vielä tämänkin jälkeen yläluokkia yhdistellään, jotta saadaan muodostettua kaiken kokoava käsite. Sisällönanalyysin tarkoitus on luoda käsitteiden kautta vastaus tutkimuksen tutkimustehtävään. Vaikka analyysin tekeminen pohjautuu tulkintojen ja päättelyiden tekemiseen, pyritään tutkittavasta ilmiöstä luomaan käsitteellisempiä näkemyksiä. (Tuomi & Sarajarvi 2009, 108–113.)

Haastattelut kirjoitettiin auki ja litteroitua tekstiä syntyi 50 sivua. Tämän jälkeen kirjasimme taulukkoon kunkin kysymyksen kohdalle haastateltavien vastaukset kyseiseen kysymykseen. Tämä vaihe karsi aineistostamme tutkimusongelmamme kannalta epärelevantteja asioita. Tämän jälkeen luokittelimme aineiston seitsemän teeman alle, jotka olivat: having, acting, belongin, kahdensuuntainen kotoutuminen, kehitettävää Kototorilla sekä Kototorin hyvät ja onnistuneet käytännöt. Tässä kohtaa alkoi selvästi nousta tiettyjä teemoja, jotka korostuivat aineistossa. Moni haastateltavien kertomista asioista osui useampaan luokitteluokkaan. Toisaalta taas monissa haastatteluissa nousi esiin samoja merkityksellisiä asioita. Nämä asiat nousivatkin lopulta tärkeimmiksi tutkimustuloksiksemme. Haastatteluista nousi esiin paljon osallisuuden osatekijään: having liittyviä asioita, koska haastattelurungossamme oli siihen liittyviä kysymyksiä. Jätimme kuitenkin having osatekijän hyvin pienelle huomiolle tuloksissa, koska se ei aineistossa juurikaan linkittynyt Kototorin toimintaan.

#### **5.4 Tutkimuksen kulku**

Tutkimuksen tekeminen aloitettiin syksyllä 2017. Pohtiessamme tutkimusaihetta mielenkiintomme kohteesta, maahanmuuttajista ja kotoutumisesta, heräsi kiinnostus TEKO-hankeeseen ja heidän Kototori-toimintaansa. Kun aloitimme opinnäytetyöprosessin, Kototorin toiminnasta ei oltu tehty tutkimuksia, joten Kototori lähti mielellään yhteistyöhön kanssamme. Tutkimusluvan saimme TEKO-hankeelta toukokuussa 2018. Kototorin yhteyshenkilönä toimineen projektipäällikön kautta saimme haastateltavat tutkimukseen. Haastattelut suoritimme touko-kesäkuussa 2018. Aineisto litteroitiin heinä-elokuussa 2018 ja syksyllä 2018 aloitimme aineiston analysoimisen. Loppuvuodesta pääsimme käsittelemään opinnäytetyömme tuloksia tarkemmin. Samaan aikaan kirjoitimme myös tutkimuksen toteuttamisesta sekä tarkensimme ja syvensimme opinnäytetyön teoreettista viitekehystä. Kevään 2019 aikana kirjoitimme tuloslukua sekä johtopäätöksiä ja pohdintaa. Opinnäytetyön johdanto kehittyi pitkin opinnäytetyöprosessin. Opinnäytetyön käsikirjoituksen palautimme tarkastukseen toukokuussa 2019. Valmiin opinnäytetyön esittelimme opinnäytetyöseminaarissa toukokuun lopussa.

## 6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä luvussa kerromme opinnäytetyön keskeisistä tuloksista. Tuomme tuloksissa esiin Kototorin hyviä ja onnistuneita käytäntöjä liittyen kävijöiden osallisuuteen. Peilaamme myös tuloksiamme muiden saman tyyppisten tutkimusten tuloksiin.

### 6.1 Yhteisöllisyys ja ilmapiiri Kototorilla

Anna Pohjola on kirjoittanut osallisuudesta artikkelissaan “yhteisöt ja yhteisöllisyys monimuotoisena ilmiönä” (2015), että se on yhteisöllisesti tuotettu, mutta yksilöllisesti koettu ilmiö. Osallisuus voi merkitä eri ihmisille eri asioita. Se voi olla toiselle tiivistä mukana olemista ja aktiivista toimintaa tai pelkästään rivijäsennyttä ja satunnaista tilaisuuksiin osallistumista. (Pohjola 2015, 22.) Osa haastateltavistamme osallistui aktiivisemmin Kototorin toimintaan ja toiset olivat passiivisempia. Kaikki kuitenkin kokivat Kototorin yhteisön tärkeäksi osallistumisaktiivisuudesta huolimatta. Kototorilla käyminen koettiin tuovan sisältöä elämään.

*“---mut on toiki niiku että on jossain yhteisössä mukana ja et kokee niiku sellasta että on niiku tarpeellinen ja on niiku hyödyks tälle yhteiskunnalle, eikä oo missään tippunu pois tiäkkö ns. yhteiskunnan rattaista.” (H 1)*

Kototorin ilmapiiri on avoin ja kaikissa haastatteluissa nousi esille hyvä vastaanotto, kun kävijät olivat tulleet Kototorille ensimmäistä kertaa. Osa haastateltavista toi myöskin esille sen, että Kototorin työntekijällä oli heille runsaasti aikaa. Eräs haastateltavista kertoi löytäneensä paikkansa Kototorilta heti. Haastatteluissa tuli esille, että kävijät kokevat, että Kototori on kaikkien yhteinen paikka, ei vain maa-hanmuuttajien. Aineistosta nousi esille kokemus siitä, että Kototorilla ihminen on kaikkein tärkein asia kansallisuudesta riippumatta.

*“Se oli tosi hyvä kohtaamis, ensimmäisen kerran oli tosi ystävällisesti ovat ottaneet minut vastaan ja tämä sosiaalityöntekijä [nimi] oli silloin paikalla.” (H 5)*

*“- - - Mutta tota noin niin siis kiva, siis kiva meininki ja löysin kyllä heti paikkani sieltä. Et tota hyvin otettiin vastaan, tosi hyvin ja siis tosi kivaa porukkaa. Tosi tosi hyvä meininki.” (H 1)*

*”No se on se avoin ilmapiiri, jotenki se avoimuus niiku ja et vaikka me ollaan erilaisia ihmisiä ja eri kulttuureista nii meillä on silti hauskaa yhdessä - - - “ (H 1)*

Aineistosta kävi ilmi, ettei Kototorilla ole juurikaan hierarkiaa. Kototoria verrattiin Sarviksen sosiaaliasemaan. Kototori nähtiin helpommin lähestyttävänä paikkana kuin Sarvis. Vapaaehtoisten, työntekijöiden, opiskelijoiden ja muiden kävijöiden koettiin olevan tasa-arvoisessa asemassa Kototorilla. Kototorin työntekijät ovat kuin ”kavereita”. Heille on helppo kertoa omista ongelmista. Luhtaselan (2009, 127) lisensiaattityössä tutkittiin osallisuuden rakentumista kuntouttavassa työtoiminnassa. Tutkimuksessa todettiin, että asiakkaan oman kokemuksen ja tiedon huomioon ottaminen on osallisuuden kannalta tärkeää aktivointisuunnitelmia tehtäessä. Asiakkaan ja työntekijän välillä oleva valtarakenne muuttuu sekä asiakkaan asema vahvistuu, kun asiakkaan oma kokemustieto ja työntekijän tieto katsotaan saman arvoiseksi.

*“On helppo olla yhteydessä, se on niiku mun kaveri ja mä vain haluan avata sydämeni hänelle, kaikki mun ongelmat kaikki, kaikki - - - ” (H 3)*

*“Paras juttu Kototorilla on se, että siellä ei tunnu niinku sä, sä olisit osastolla, se on niiku, ööö... niinku paikka, jossa voi viettää aikaa ja kaikki niinku sosiaalityöntekijät ja vapaaehtoiset ja niiku esimies ja kaikki, vain niinku ystäviä. - - - Joo, mutta Kototorilla se on, se on niiku avoin, se on avoin. Voi olla ennakkoluuloton ja voi tehdä mitä ikinä haluaa. Ja mun mielestä se on helpompaa, niin helppoa työskennellä Kototorilla.” (H 3)*

Harjun (2015) pro gradu – tutkielmassa tulee esille osallisuuden rakentumiseen merkityksellisesti vaikuttavat asiat. Hänen tutkimuksessaan tärkeiksi tekijöiksi



mainittiin edulliset tai ilmaiset osallistumismahdollisuudet, läheiset ihmissuhteet sekä osallisuus ihmissuhteissa. Tutkimuksessa korostui ihmissuhteet, joissa yksilö kokee tulevansa arvostetuksi ja välitetyksi. Yhteisöihin kuuluminen ja niissä osallistuminen loivat myös tunteen osallisuudesta. Mielekäs elämänsisältö ja läheiset ihmissuhteet tukevat hyvinvointia ja positiivista elämänasennetta. (Harju 2015, 97.) Aineiston mukaan Kototorilla oli syntynyt uusia sosiaalisia suhteita. Kototorilta oli saatu myös toisista kulttuureista ystäviä, joiden kanssa vietettiin aikaa myös Kototorin ulkopuolella. Kototori on tuttu ja helppo paikka, jonne voi tulla vain käymään, vaikkei olekaan mitään asiaa hoidettavana. Haastatteluissa nousi esille Kototorin merkitys paikkana, jossa voi viettää aikaa, juoda kahvia ja seurustella siellä olevien ihmisen kanssa. Kototori oli kohtaamispaikka, jossa sai keskustella myös oman kielisten ihmisten kanssa. Yhdelle haastateltavalle yksi tärkeimmistä syistä käydä Kototorilla oli toisten ihmisten seurassa oleminen. Hän kertoikin viettävänsä Kototorilla useita tunteja ja pitävänsä hauskaa muiden kanssa. Kototori oli hänelle niin merkityksellinen paikka, ettei halunnut varata mitään muuta toimintaa samalle ajalle. Kaikki haastateltavat olivat saaneet uusia tuttavuuksia, joiden kanssa olivat tekemisissä Kototorilla ollessaan. Yksi haastateltavista kertoi, että omaan lähipiiriin kuuluu ainoastaan Kototorin kieliaivustaja.

*“Ilman muuta sen on vaikuttanut tosi paljon ja minulle on tosi hyödyllistä tämä ja sen takia mä ilmoitin mun lääkärille, kaikille, että älä varaa minulle tiistaisin ja perjantaisin, koska mä olen Kototorilla. Mä en halua se jää käyttämättä.” (H 5)*

*“- - - sitte ku sitä rupes tuleen sitä porukkaa enemmän ja niiku osas tutustuu niihin asiakkaisiin, jotka tuli usein niiku samoihin asiakkaisiin, niin se rupes tuntuu niiku siltä että, hei, tää on noillekin niiku tärkeä paikka. Monet tuli sinne niiku kahvittelemaan tiäkkö ja niiku moikkaileen, että niinku vaikka ei ollu mitään asiaa hoidettavana- - -” (H 1)*

*“Kun mä vietän aikaa, paljon aikaa täällä, vähän se on minulle, mä pidän hauskaa täällä ihmisten kanssa. Keskustelen monta, monta tuntia. Kun ei ole sinä arkipäivä, ei ole Kototori, mä ajattelen se on*

*pyhäpäivä. Vain minulla on kaksi päivää tiistaisin ja perjantaisin, muut ovat pyhäpäiviä kaikki silloin, minulla on tällainen tuntu.”*

(H 5)

*”Niinku koulusta oon saanut paljon ystäviä, koulusta ja Kototorilta tietty kans: suomalaisia, italialainen. Tapasin hänet Kototorilla. Paljon oon saanut ystäviä Kototorilta.” (H 3)*

Kototorilla järjestetään erilaisia retkiä, tapahtumia ja toiminnallisia ryhmiä, jotka ovat kaikille avoimia, niin kantaväestön edustajille kuin maahanmuuttajillekin. Kaikki haastateltavat olivat osallistuneet joko retkelle, tapahtumaan tai toiminnalliseen ryhmään. Kun erilaiset ihmiset kokoontuvat tällaiseen yhteiseen toimintaa, toteutuu silloittavaa yhteisöllisyyttä, jonka myötä yksilön sosiaalinen pääoma voi lisääntyä (Pohjola 2015, 17–18). Kototorilla järjestetään myös säännöllistä harrastustoimintaa mm. liikunta- ja pelitoimintaa. Yksi haastateltava mainitsi tutustuneensa paremmin samassa liikuntaharrastuksessa käyvän ihmisen kanssa. Anne-Mari Röpelin (2008) on tutkinut lähiötyötä lapsiperheiden parissa. Hän totesi, että ensiaskel yhteisöllisyyteen on se, että saman alueen ihmiset tutustuvat tai edes tunnistavat toisensa. Eri toimintamuotoihin osallistuneiden haastatteluissa hän havaitsi, että uusia sosiaalisia suhteita syntyi useimmissa ryhmämuotoisissa toiminnoissa (esim. retket ja vanhempainkoulu). Hän totesi vielä, että useimmiten sosiaaliset suhteet jäivät hyvänpäiväntuttavuuden tasolle, mutta sekin voi edistää turvallisuuden tunnetta, tiedonkulkua ja viihtymistä asuinalueella. (Röpelin 2008, 129, 136.) Haastatteluista nousi esille, että sosiaaliset suhteet tuovat onnellisuutta ja myös turvaa. Kototori koettiin yhtenä turvaa tuovana tekijänä. Haastateltava koki, että Kototori oli hänen elämässään taustatuki, jonne voi olla yhteydessä tarvittaessa. Kototorilla vallitseva yhteishenki ja luottamus nousi esiin haastatteluissa. Kototorilla pidetään huolta toinen toisista. Ongelmatilanteissa haastateltava kertoi voivansa soittaa ihan kenelle tahansa Kototorin ihmisistä. Toimintaan osallistuminen ja yhdessä tekeminen on auttanut tutustumaan toisiin paremmin ja luomaan sosiaalista verkostoa.

*”Mä öö.... se [Kototori] antoi enemmän luottamusta ja öö...enemmän niiku vahvuutta olla yksin täällä, käsitellä elämän tilanteita, käsitellä*

*kaikkia niiku ongelmia. Joo, se antoi mulle niiku jotakin, se on, se on niiku mulla on, ää... miten sanotaan, se on niiku mulla on tausta tai - - -. [Haastattelija kysyy: "Taustatuki?"] Joo, taustatuki. Se on niiku, koska milloin tahansa mulla on jotakin tai ongelma, joo, mä tiedän, että siellä ok, siellä on Kototori, he auttavat mua, jos jotakin, vaikka mulla on ongelma opiskelujen tai kielen kanssa, joo. Mä vain, se on vain, jos mulla on ongelma mä vain soitan kenelle tahansa kenet tiedän Kototorilta, se on niiku helppoa, joo." (H 3)*

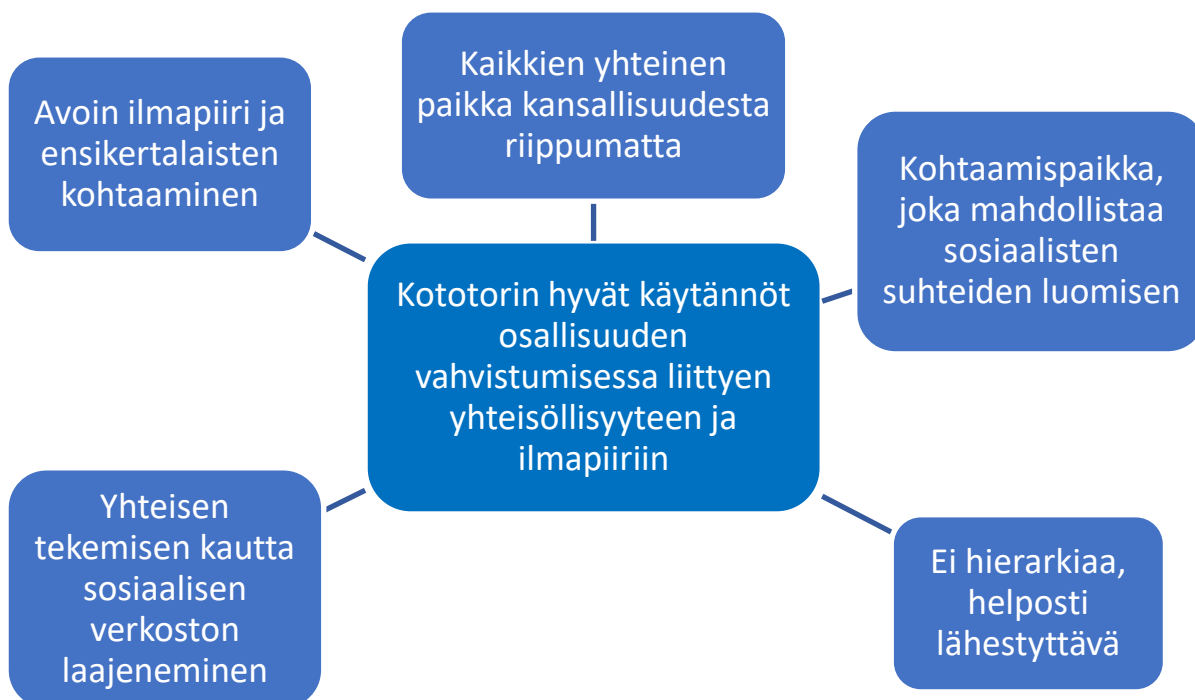
*"- - ja sitten tiistaisin, torstaisin, mä unohdin mainita, täällä pelataan jalkapalloa puol neljästä viiteen ja tänne tulee aika paljon ihmisiä ja sen kautta mä oon tutustunut [X] nimiseen äijään ja [X] nimiseen äijään, niinkun kantasuomalaisia. Ihan hyviä äijiä. Täällä on tullut paljon." (H 4)*

Yhdessä tekeminen ja tavoitteen saavuttaminen nousi esiin yhdessä haastattelussa. Haastateltava koki onnistumista, kun sai toisen kävijän kanssa asian hoidettua. Syntyi yhteinen kokemus: "me saatiin se tehtyä!" Osallistuminen Kototorin toimintaan ja oleminen osa Kototorin yhteisöä on merkittävä asia. Haastateltava kiteytti Kototorin toiminnan lauseeseen "yksilö tukee yhteisöä ja yhteisö tukee yksilöä" (H1). Hän puhui Kototorista työyhteisönä, johon koki kuuluvansa. Kototorin toimintaan osallistuvilla on erilaisia rooleja. Eräs haastateltava kuvasi yhtenä tehtävänä Kototorilla keskustelemisen uusien ja entuudestaan tuttujen eri kulttuureista tulevien kanssa. Uusiin ihmisiin tutustumista sekä toisten ihmisten auttamista haastateltavat pitivät hyvinä asioina. Kaksi haastateltavista kertoi osallistuneensa Kototorin yhteisöneuvoja koulutukseen. Toinen heistä kuvasi yhteisöneuvontaa hienona asiana. Hän koki, että yhteisöneuvonta luo yhteisöllisyyttä.

*"et ollaan niiku enemmän yhtä, ei kaikki on niiku niissä omissa bokseissaan - - - et suomalaiset niiku vois kokea semmosta yhteisöllisyyttä, ihan mahtava juttu!" (H 1)*

*"Että olis hyvä olla jotain sisältöä elämään. Tietysti on siinä monenlaista tavoitetta. Sais jotain sosiaalisia kontakteja. Se olis tärkeempi,*

että.. Jossain vaiheessa oon vähän ehkä ollut sillai sosiaalisesti syrjäytynyt tai sillee vetäytynyt. Sitten, että nyt on enemmän tuttavias ja kavereita.” (H 2)



KUVIO 3. Osallisuuden vahvistamisen hyvät käytännöt Kototorilla liittyen yhteisöllisyyteen ja ilmapiiriin

## 6.2 Toimijuuden ja valtaisuuden vahvistuminen Kototorilla

Yksi Kototorin tavoitteesta on vapaaehtoistyö, joka mahdollistaa kahdensuuntaisen kotoutumisen. Tavoitteena on myös se, että niin sanotun vapaaehtoistyön kohde ei olekaan kohde vaan osallistuu itse aktiivisesti toimintaan ja samalla parantaa omia mahdollisuuksiaan esimerkiksi työllistymisen suhteen. (Hankesuunnitelma TEKO- tehostettu kotoutuminen 2017, 3.) Haastateltavistamme suurin osa teki vapaaehtoistyötä Kototorilla.

Aila-Leena Matthiesin (2005) mielestä palkkatyön ja vapaaehtoistyön selkeä erillisyys hämärtyy. Yksilöllinen elämänura koostuu yhä useammin nykyään opiskelujen, palkkatyön, palkattomien jaksojen ja uudelleen kouluttautumisen jaksotellusta. Vapaaehtoistoiminta on monella osana tätä pirstaleista elämänuraa. Kynnys yhteiskunnalliseen osallistumiseen vapaaehtoistyön kautta voi olla jopa työnhakua matalampi, jos vapaaehtoistyön tehtäviä voi määritellä yksilöllisesti ja sitoutuminen on joustavampaa. (Matthies 2005, 310.) Kototorin vapaaehtoistyön myötä oli saatu arkeen työrytmin kaltaista rytmiä ja kokemusta työyhteisöön kuulumisesta. Nämä kokemukset koettiin kasvattavan valmiuksia työelämään paluuseen. Kun kysyttiin, onko Kototorilla käyminen vaikuttanut työ- ja toimintakykyyn, yksi haastateltavista vastasi näin:

*”On todellaki, siis ON. - - - No, kun siis on käyny tiäkkö kuitenkin kolmena päivänä viikossa noissa mukana, niin tota se oma aktiivisuus on niiku lisääntyny ja semmonen niinku ää... ää... itsevarmuus, että kyllä musta on niinku tiäkkö työelämään. Ja tota ää... koska mä olin monta vuotta ollut pois niiku siis työelämästä, niin tota ollu, ni se on antanut semmosta itsevarmuutta ja semmosta niiku tukea siihen arkeen.”(H 1)*

Vapaaehtoistyö on usein kytköksissä toiveisiin palkkatyöstä tai se on valmentautumista palkkatyöhön (Matthies 2005, 310). Myös haastatteluissa kävi ilmi, että yksi haastateltava oli mahdollisesti hakeutumassa sosiaalialalle, koska oli saanut Kototorilta hyviä valmiuksia toimia kyseisellä alalla. Hän oli myös saanut kannustusta Kototorilta hakeutua sosiaalialalle.

*”Tosi moni on sanonu, että sää sopisit niiku sosionomiks, että ihmeessä hae siihen kouluun [haastateltavan nimi] jo, mutta niin niin en tiä. Oon mä sitä ite miettinykki sitä koulutusta niiku jo pari vuotta, et se on semmone mikä mua kiinnostaa, mut totaa mmm, en oo siitä vielä varma.” (H1)*

Terhi Tuomisen (2016) pro-gradu tutkielma on tapaustutkimus asiakkaiden koto-tuttavalle sosiaalityölle antamista merkityksistä. Asiakkaan valtaistumista tukee

tutkimustulosten perusteella asiakkaan ja työntekijän välinen toimiva vuorovaikutussuhde. Positiivinen riippuvuussuhde ja vuorovaikutus, jossa kaikilla osapuolilla on mahdollisuus osallistua ja ilmaista mielipiteensä, mahdollistuu asiakkaan ja työntekijän välisen luottamuksen myötä. Luottamus heidän välilleen syntyy yhteisten tapaamisten ja tutustumisen myötä. Se, että asiakas kokee tullessa kuulaksi ja se että, hän kokee pystyvänsä vaikuttamaan omaan elämään liittyvään päätöksentekoon, lisäävät asiakkaan uskoa omaan kykyihinkin ja estävät negatiivisen riippuvuussuhteen muodostumista asiakkaan ja työntekijän välillä. (Tuominen 2016, 65). Kototorilla kävijöiden kanssa pohdittiin yhdessä, millä tavalla parhaiten voitaisiin auttaa Kototorilla käyviä ihmisiä. Kototorilla kysyttiin kävijöiden ajatuksia ja ideoita toiminnan kehittämiseen. Kävijöiden ehdotukset otettiin hyvin vastaan ja niitä lähdettiin toteuttamaan. Haastatteluissa nousi esille se, että Kototori on yhteisönä paikka, jossa on helppo toimia ja osallistua. Kävijät oli otettu mukaan toimintaan heidän oman kiinnostuksensa ja halukkuutensa mukaan.

*”Joo, siis mä oon esittänyt jotain omia ideoita. Siis en mä oo itse ainoana esittänyt, mut ryhmänä esiteltiin silloin. Nyt syksyllähän ne aloittaa tämmöinen, että ne menee niitten omaan kerrostaloon auttamaan ihmisiä. Mä olin silloin mukana suunnittelemassa näitä.”*

(H 4)

*”Oon mä nyt tietty jutellu näitten kaikkien työntekijäiden kanssa, näitten kolmen vakituisen kanssa. Sillee en oo mitään väkisin yrittänyt ehdottaa. Mielipiteitä oon sanonut. Kai se sitten on vaikuttanut jotain niittenkin siihen, niittenkin päätöksiin osaltaan. Oon kertonu sillee ihan oma-aloitteisestikin ja sitten ne on tietty kyselly välillä.”* (H 2)

*”Oon saanut, on kysynytki niiku, et mitä sä aattelet tästä ja tästä, esim. kahvilan pitämisestä ja tälläin tai niiku on se international cafe keskiviikkosin ollu. Mut tota, niinniin, niinniin sitte ku, oli joku pikkujoulutapahtuma, niin sehän oli sillain mun ja [nimi] tota vastuulla, ja tota et se me järjestettiin se. Ja se oli tosi ki... siis hieno tapahtuma, et siellä oli tosi paljon porukkaa, et se oli onnistunut juttu - - -”* (H 1)

*”- - Ja he kysyvät paljon niiku, joka kerta, kun he näkevät, he näkevät mut, okei, sinulla on ööm...uusi ajatus Kototorille. Sinulla on jotakin niiku tekemistä ihmisille täällä? He aina kysyvät multa näitä asioita.” (H 3)*

*“- - se idea on, että tää on vähän niin kun kaikkien osapuolten näkönen, tää projekti.”*

Aineistossamme nousi esiin se, että Kototorin toiminnassa mukana oleminen koettiin hyväksi yleiselle hyvinvoinnille. Kototorilla käyminen auttoi rytmittämään arkea ja lisäsi kävijän omaa aktiivisuutta. Yeung (2005, 110) onkin todennut vapaaehtoistoiminnasta, että se voi antaa ryhtiä ajankäyttöön ja rakennetta vapaaehtoisen kalenteriin. Luhtaselan (2009) tutkimuksessa tutkittiin osallisuuden rakentumista kuntouttavassa työtoiminnassa ja sieltä nousi esiin samankaltaisia tuloksia. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistujat kokivat muun muassa toiminnan tuovan rytmiä arkeen ja työyhteisön tukevan osallistujaa. Lisäksi he kokivat oman osaamisen lisääntymistä sekä aktivoitumista suhteessa omaan elämäänsä. (Luhtasela 2009, 126–127.)

*”Mutta oon kyllä päättäny, että jos ei oo hommia niin mä meen sinne [Kototorille], koska se tekee hyvää olla niiku, mulle tekee hyvää olla sillain tiäkkö toiminnassa mukana, et mulle ei tee hyvää jäädä kotiin.” (H 1)*

*“- - Ja sitten ois se, tietysti itseäkin haluais kehittää: sosiaalisia taitoja ja noin. Se ois tärkeä asia kans. - - - Ja sitten saa ihan täytettäkin tietysti päivään. Että ei vapaa-ajalla välttämättä oo aina niin kuin mitään tekemistä, niin tää on sitten ihan mukavaa ihan täytteenäkin” (H 2)*

Kototorilla vapaaehtoistyötä tekevät toivat haastatteluissa esille, että he olivat vapaaehtoistyön myötä oppineet uusia asioita ja taitoja. Auttaessaan muita he auttoivat myös itseään. Osa haastateltavista osallistui yhteisöneuvokoulutukseen, jonka suunnittelussa oli myös ollut mahdollista olla mukana. Haastateltavat saat-

toivat auttaa Kototorin kahvilan pyörittämisessä, he huolehtivat paikan siisteydestä ja yleisestä viihtyvyydestä. Keskiviikkoisin kokoontuva yhteisökahvila oli myöskin haastateltavien vapaaehtoistyön toiminta-alueita. Aineistostamme nousi selkeästi esiin se, että Kototorilla annettiin vastuuta kävijöille. Kototorilla kannustetaan ihmisiä ja rohkaistaan opiskelemaan ja asettamaan tavoitteita ja päämääriä elämään. Kototorilla nähtiin kävijän mahdollisuudet ja tuettiin ottamaan itse vastuuta asioiden hoitamisessa. Aineistosta kävi ilmi myös se, että omatoimisesti oli otettu erilaisia tehtäviä hoidettavaksi, kuten esimerkiksi erilaisten yhteistyökumppaneiden ja heidän toimintansa mainostamisen ja tiedottaminen toisille kävijöille. Haastateltavat olivat osallistuneet erilaisten juhlien ja tapahtumien järjestämiseen. Yksi haastateltava kertoi toimivansa yhtenä suomen kielen opettajana Kototorilla ja koki oppitunnit hyvin mielekkäinä. Suomen kielen kerho on ollut erittäin hyvä toimintamuoto, siellä on hauskaa ja samalla opitaan kieltä. Tunneilla viihtyivät sekä oppilaat että opettaja.

*”Et mä oon niiku itteki, oikein odotan aina keskiviikkoja tiäkkö, et tulle tunnit ja et niiku sitte, kun meil on kivaa siellä ja ne oppii ja ne iloittaa ja ne oppii uusia sanoja ja niiku puhumaan sun muuta. Ni kyllähän siitä tulee joka kerta niiku onnistumisen tunne sen tuntien jälkeen” (H 1)*

*“- - - halus antaa mulle enemmän ja enemmän vastuuta, et ne niiku jotenkin huomaa sen mun potentiaalini siinä. Et tota, et olin niiku vähän niiku sitä ydinporukkaa pitkään siis joo”. (H 1)*

*“- - - jos suunniteltiin juhlia Kototorille tai jotain, mä myös autoin heitä keittiössä. - - - Viime juhlissa meillä oli pop up, tein öö... herkkuja keittiössä, myös, niiku [X maan] herkkuja.” (H 3)*

*“- - - sitte mä olin siinä mukana siinä, että mä menin aina sinne ennen yheksää ja pistin kaikki kahvit ja tarjottavat esille ja pidin huolta aluksi niiku siitä kahvilasta, että se pyörii ja sen siivoamisesta joo.” (H 1)*

Suomenkielentaito nousi merkitykselliseksi aineistossamme. Kielitaito koettiin tärkeäksi edellytykseksi, jotta pystyi itsenäisesti toimimaan eri tilanteissa. Sen



puuttuminen koettiin myös turvattomuutena. Jos ei osaa kieltä, ei pysty hankkimaan itselleen apua hätätilanteen sattuessa. Osa haastateltavista oli osallistunut Kototorin kieliopetukseen. Sen avulla kielitaito oli kehittynyt eräällä haastateltavalla jopa niin hyväksi, että hän olisi pystynyt etenemään kotoutuskoulutuksen kielikurssilla suoraan korkeammalle tasolle, kuin oli alun perin suunniteltu.

*”Osallistuin tällaiselle [suomen kielen kurssi Kototorilla], joo opin siellä perusteita ennen kuin menin kouluun. Tein öö... testin ennen kuin olin käynyt Kototorilla, olin nolla-tasolla ja kun menin kouluun olin oppinut jo perusjuttuja öö...sinä, minä tällaisia... Opettaja sanoi, että taidat olla liian hyvä tälle kurssille. Sanoin, että ei kun olen nolla-tasolla.” (H 3)*

*”Se riippuu kielestä. Esimerkiksi kun mä olen kotona minulla on semmonen akuutti tilanne, mä en pystynyt soittamaan ambulanssi, pyytää apua, se kieli, se riippuu mun suomen kielestä.” (H 5)*

Koettiin, että Kototori on vahvistanut kykyä toimia itsenäisesti. Aineistosta nousi esiin, että Kototorilla asioidessa oli opittu perustietoja Suomesta. Suomalainen kulttuuri, tavat ja yhteiskunnassa toimiminen oli tullut tutuksi Kototorilla käytyjen keskustelujen myötä. Koettiin, että pystyttiin paremmin kontrolloimaan elämää ja olemaan vahvempia Kototorilta saadun tiedon ja tuen myötä. Haastateltavat olivat oppineet itse hoitamaan asioita, jotka liittyivät omaan sosiaaliturvaan. Sosiaaliset verkostot, yksilön tiedot, taidot ja osaaminen ovat resursseja, jotka antavat mahdollisuuden ihmiselle nähdä itsensä vaikutusvaltaisena toimijana. (Eteläpelto, Heiskanen & Collin 2011, 12–13). Aineistossa nousi esille kokemus omasta pärjäämisestä. Koettiin tärkeänä, että itse pystyy hoitamaan omat asiansa eikä tarvitse muiden apua. Esimerkkinä haastattelussa nousi Kelan hakemusten täyttäminen, mikä ei välttämättä aina ole helppo asia. Kun sai tuen Kototorilta ja oppi itse hoitamaan asioita, pystyi myöhemmin myös auttamaan toisia Kototorin kävijöitä. Tämä puolestaan vahvisti omaa osaamista ja pärjäämisen tunnetta vielä entisestään. Valtaistuminen on kokemusta pärjäämisestä ja siitä, että pystyy toimimaan ja tekemään päätöksiä itsenäisesti. Tämä ei kuitenkaan poissulje avun hakemista ja vastaanottamista tarvittaessa. (Payne 2014, 294–295.)

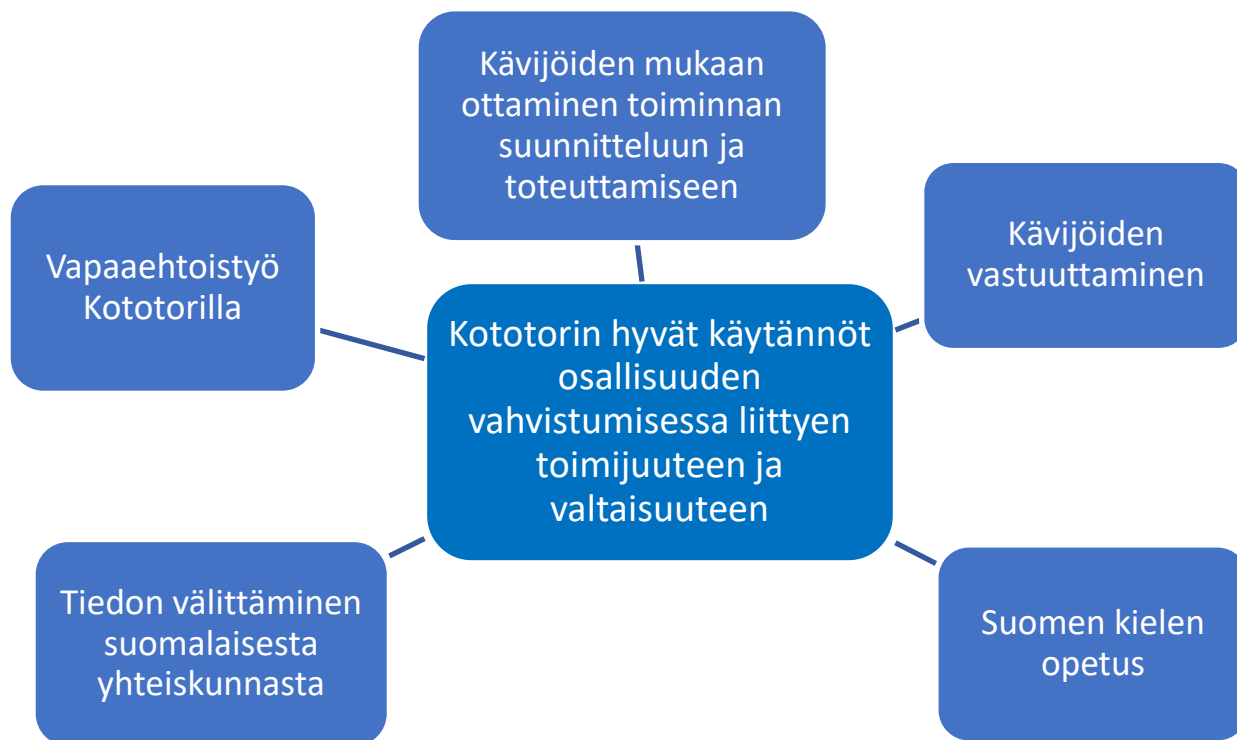
*”Olen oppinut kaikkea suomalaisesta elämästä öö... kulttuurista, suomalaisesta systeemistä ja ihmisistä myös, kuten sanoin; ihmisten tavoista. Uskon, että tämän kaiken oon kuullut Kototorilta, ihmisiltä, jotka käy täällä. Täällä oli suomalainen nainen. Kyselin häneltä paljon, kyselin paljon kulttuurista ja suomalaisista. Hän kertoi mulle kulttuurista. Se on auttanut mua paljon. Kun näen kollegaa vaikka niin kuin koulussa, tiän paljon enemmän Suomen systeemeistä kuin hän. Kerran hän kysyi mistä mä opin kaiken tän. Sanoin, että Kototorilla kai. Joo, musta tuntuu, että Kototori auttaa ihmisiä kestä mä välitän, mut mua myös.” (H 3)*

*”Olen, olen niin hyvä, osaan täyttää kaikki nämä paperit itse. Mun ei tarvitse kysyä keneltäkään eikä tarvitse vain... aa... joo. Se on vain niiku, mä voin tehdä kaikki nämä jutut yksin, joten mä ajattelen, että voin elää yksin myös (naurahdus).” (H 3)*

Osa haastateltavista kertoi, siitä kuinka he olivat Kototorilla työskennelleessään kehittäneet omia sosiaalisia valmiuksiaan, esiintymis- ja vuorovaikutustaitojaan Kototorilla ollaan jatkuvasti tekemisissä toisten ihmisten kanssa ja vapaaehtoistyö Kototorilla on pitkälti eri ihmisten auttamista ja heidän kanssaan keskustelemista. Tällainen toiminta harjaannuttaa sosiaalisia taitoja.

*”Mä oon varmaan kehittynyt. Ei heti huomaa, mutta mä oon enemmän ehkä sosiaalinen, koska me ollaan täällä ihmisten kanssa tekemisissä koko ajan.” (H4)*

*”Ois sillee tavoite, että jotenkin niin kun sosiaalinen toimintakyky paranis vähän. Kun koskaan en oo ollu semmonen oikeen ulospäin-suuntautunut. Joskus on ollut semmosta ahdistusta niin kun sosiaalisissa tilanteissa. Niin, että ehkä se on sillai vapauttanut.” (H 2)*



KUVIO 4. Osallisuuden vahvistumisen hyvät käytännöt Kototorilla liittyen toimijuuteen ja valtaisuuteen

### 6.3 Vastavuoroisuus ja neuvonta Kototorilla

Osallisuus on sisälle pääsemistä, mukana olemista, kuulluksi tulemistä sekä mahdollisuutta jakaa kokemuksia muiden kanssa. (Nivala & Ryyänen 2013, 11–13, 20.) Kototorilla vastavuoroisuus näkyy mahdollisuutena jakaa kokemuksia muiden kanssa ja sitä kautta tulla kuulluksi sekä auttaa ja saada apua. Suurin osa haastateltavista toimi Kototorilla vapaaehtoisina auttaen muita Kototorin kävijöitä. He auttoivat muun muassa erilaisten hakemusten täyttämässä sekä käänsivät kirjepostia. Eräs haastateltavista koki, että hän sai aina apua ongelmiinsa Kototorilta. Yksi haastateltava kertoi, kuinka hän oli kannustanut toisen kulttuurin edustajaa kielikurssille ja oli antanut ideoita tulevaisuuden ammattiin liittyen.

*“just niikun yhen yhen, [X maalaisen] miehen kanssa, se on alkanu käymään ny suomen tunneilla, kun mä sanoin sille, et tiäksää mies,*

*että sä opit, sun pitää tulla, sun pitää opiskella ratikkakuskiks, ku sä sovit siihen hommaan tosi hyvin. Se, et: "En minä voi, minä ei puhu suomia hyvin". Mä sanoin, tuu kurssille, sä opit puhuun suomee, et niikun sä voit päästä ratikkakuskiks. Ja se sai sen niiku oikeesti, niiku idean, että mä huomasin, et niiku mä aattelin, et joo, ja se on ruvennu käymään suomen kielen tunneilla. Et tämmösiä niiku tiäkkö ihmisiä niiku on, jotka sitte niiku joihin, joitten elämään pääse niiku vaikuttaa myös - - -"* (H 1)

*"Mä autan heitä. Siis mä autan [X kielisiä] täyttämään niitä papereita. Esim. jollain voi olla ongelmia Kelan paperien täyttämässä. Mä tulkitseen heille mitä tarkoittaa. Ja kerroin heille, että he ymmärtävät ja sitten ne tietää mitä sinne kirjoittaa ja kaikkee. Ja sitten joskus teen näitä lääkevarauksia, että voi soittaa lääkärille ajanvarauksia, varata ja no sitten kaikenlaista."* (H 4)

*"Käännöstyötä, tulkkaushommia, soitetaan lääkärille, varataan lääkärille eli se asia koskee näitä kieli... me emme itse, en pystynyt hoitamaan, joku toinen hoitaa mun puolesta täällä."* (H 5)

Haastateltavat saivat onnistumisen kokemuksia auttaessaan muita. Kototorilla muiden auttaminen vahvasti kokemusta omasta itsestään tärkeänä ja merkityksellisenä ihmisenä. Haastatteluissa tuli esille se, että auttamalla muita auttaa myös itseään. Muita auttamalla kehittyi itse ja samalla oppi ymmärtämään toisia paremmin.

*"Joo, olen. Siis kehitynhän mä tässä itse auttamaan paremmin ja ymmärtämään asiakasta paremmin niitten selityksien kautta, että miten niitä haluaa että kohdellaan ja kaikkee."* (H 4)

*"Joo, siis osaa arvostaa näitä itsestään selviä juttuja esim. suomen kielen taitoa ja pystyy myös auttaan siinä ihmisiä. Se on myös, se saa hyvän tunnen sieltä, kun toinen on tyytyväinen."* (H 4)

*“ - - on semmonen luottamus niiku toisiimme ja niin ehkä se on se työyhteisö niiku ja se, että saa olla apuna ja hyötynä ihmisille. Se on varmaan parasta. ” (H 1)*

Haastatellut vapaaehtoiset keskustelivat uusien ja vanhojen kävijöiden kanssa ja auttoivat tarpeen vaatiessa itse tai yhdessä selvittivät asiaa työntekijän (ammatilaisen) kanssa. Yksi haastateltava kertoi jopa lähteneensä kävijän tueksi terveysasemalle. Aineistosta kävi ilmi myös se, että suomalaisesta kulttuurista, yhteiskunnan palveluista ja tavoista oli saatu tietoa Kototorilla kantaväestön kanssa keskusteltaessa. Toisten kävijöiden kanssa keskusteltiin ja selvitettiin avun tarpeita ennen kieliaivustajan tai työntekijän luokse pääsyä. Kototorille saapuvan kävijän huomioiminen ja vastaanottaminen koettiin tärkeäksi haastatteluissa. Haastatteluissa nousi esiin kuunteleminen, kannustaminen sekä psyykkisen tuen antaminen toisille Kototorin kävijöille. Vaikka ei voitu antaa ammatillista apua asioiden hoitamiseen, voitiin kuunnella ja siten tukea toisia kävijöitä. Kototorilla kävijät antoivat vertaistukea toisilleen.

*“ Joten, autan heitä myös kääntämällä papereita ja myös, aa... jotkut ihmiset... öö... tulevat Kototorille niiku, heillä on ongelmia, he haluavat vain ystävän tai jonkun, jonka kanssa keskustella. Joten he vain (naurahdus) tulevat Kototorille ja vain juttelevat mun kanssa heidän ongelmistaan ja ja minä en vain... minä vain kuuntelen heitä. Tietenkään en voi tehdä mitään, joo, mutta se on niikun psykologinen juttu, joo. ” (H 3)*

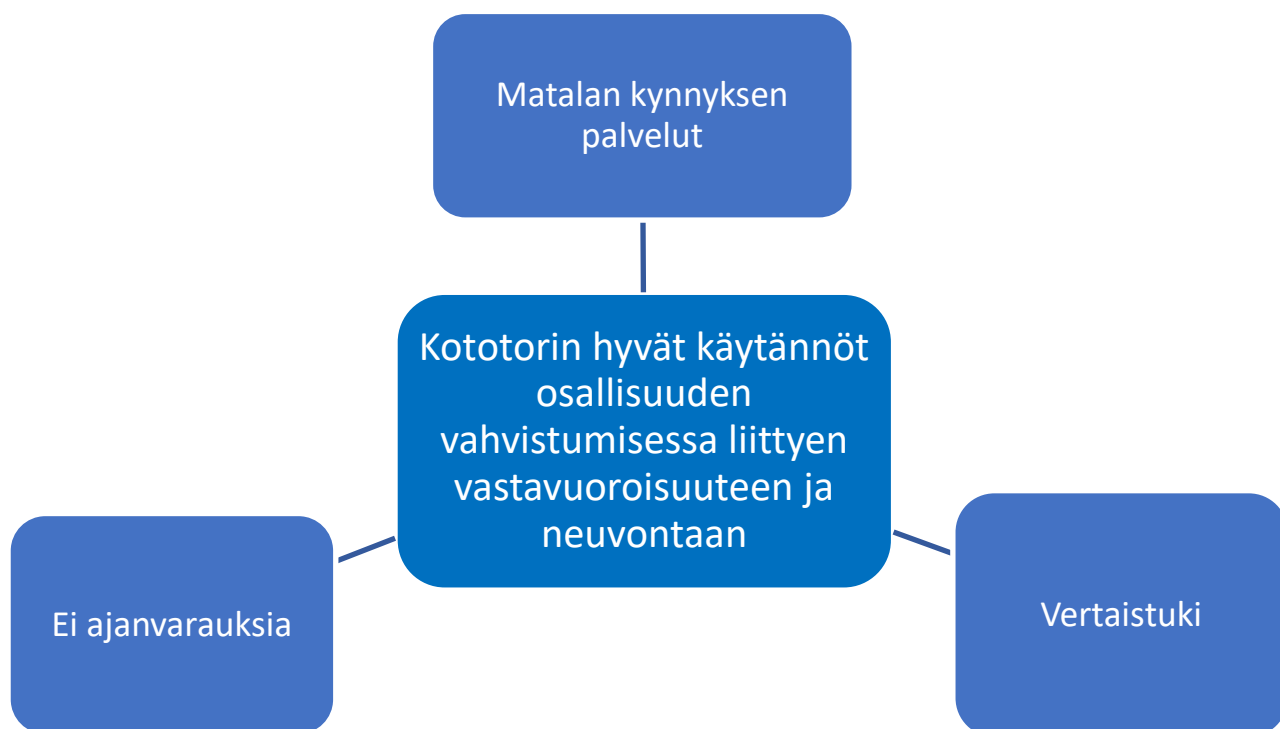
*“Et tämmösiä niiku tiäkkö ihmisiä niiku on, jotka sitte niiku joihin, joitten elämään pääse niiku vaikuttaa myös sillain, että öööh... että on semmonen niiku tuki ja niiku semmonen että: “Hei, you can do it!” Tiäkkö, ja semmosta niiku, koska monet maahanmuuttajat, seki on tosi yksinäinen, se on yksin täällä. Et tota, niin niin ja on varmaan aikamoinen epätoivo monella on, että niiku mitä tulevaisuudessa, ei siäl oo mitää mulle tiäkkö, niin tota niin sitte on ollu ihana, että on ollu tämmösiä tapauksia niiku, jotka on saanu jonkun idean sitte ja*

*semmosta niiku ikään kuin paloa tulevaisuutta kohti, että kyllä siellä jotain mulle on, niiku että on päämääriä ja tavoitteita - - -” (H 1)*

Kototorille ei varata aikoja, vaan sinne voi mennä, kun itselle sopii. Tämä nousi haastatteluissa esiin hyvänä toimintatapana. Kotatoria ei koettu byrokraattisena virastona, vaan se nähtiin paikkana, josta avun omiin ongelmiin sai helposti. Kototorin työntekijät olivat helposti lähestyttäviä. Heille oli luontevaa kertoa omat ongelmat ja huolet. Kototorilta oli saatu myös tukea opintoihin ja Kototorin työntekijä toimi yhden haastateltavan suosittelijana.

*“Tunnen niikun niin, niikun niin yksinkertainen paikka ja ee... mm... se on niin helppo jutella sosiaalityöntekijän kanssa, ei niin kuin Sarvis, joo. - - - koska meillä on paljon aikaa, ei erityistä aikaa kenellekään jos me, jos meillä on ongelmia. Joten, minä, joten se on niiku hyvä paikka.” (H 3)*

*“Joo, siis [nimi] on mun suosittelija. Mä olin tänä aamuna työhaastattelussa, niin [nimi] on mun suosittelija CV:ssä. Se on lähetelly mulle artikkeleita niin kun talouselämästä. Meillä on niitä... mitäköhän debattia asioista. Me keskustellaan aika paljon siitä. Se on mun mielestä ollut hyvä. (H 4)*



KUVIO 5. Osallisuuden vahvistumisen hyvät käytännöt Kototorilla liittyen vastavuoroisuuteen ja neuvontaan

#### 6.4 Kototorin kehittäminen

Haastateltavat toivat esille sen, että Kototorin näkyvyyttä pitäisi parantaa. He kokivat, ettei lähiympäristön asukkailla ole tietoa tällaisesta toiminnasta. Kototoria pitäisi mainostaa enemmän. Haastateltavat ehdottivat, että mainoksia ja esitteitä Kototorin toiminnasta jaettaisiin enemmän. Koettiin, että Kototori on piilossa vapaa-aikakeskuksessa ja ehdotettiin laitettavaksi alaovelle iso taulu, jossa kerrotaan, mistä Kototori löytyy

*“Mä olen nähnyt paljon tällaisia asiakkaita, jotka ovat vain kiertämässä tämän talon mutta ei pystynyt löytää missä tämä Kototori itse asiassa on.” (H 5)*

*“ - -Sitten ehkä, en tiä miten sais niiku näkyvyyttä sillain, että sana vielä enemmän niiku tai niiku, että ois, et ois semmmosta, et kaikki tietäis, että mistä, mihin voi mennä hakeen apua jos tarvii, että niiku sitä näkyvyyttä, joh...jotai mainoksia jonnekki. Tiäkkö, että ihmiset näkee, että ai jaa tonne voi mennä kysyyn neuvoo.” (H1)*

Haastatteluaineistosta nousi esille myös Kototorin tilojen viihtyvyys ja toimivuus. Hygieniataso saniteettitiloissa oli huono ja Kototori pitäisi siivota kunnolla, varsinkin keittiö ja kahvilatila. Paikasta pitäisi tehdä viihtyisämpi ja mukavampi. Laitteiden toimivuudesta pitäisi myös huolehtia. Joskus tulostin ei toimi ja on ikävää, jos kävijä on tullut juuri sitä varten Kototorille. Haastatteluissa tuli esille, että käytännön organisointi Kototorilla on toisinaan haastavaa eikä ohjelmat aina pidä paikkaansa.

*“No siis tilassa, tilasta vois sanoo sen, et niiku se pitäis oikeesti niiku kunnolla jynssätä se koko vitsin kahvila tiäkkö, keittiöineen päivineen, et tota siis saara siitä niiku siisti ja mukavampi siitä itse tilasta.” (H 1)*

*“Ois tietysti hyvä, että sitä käytännön organisointiakin ois joskus enemmänkin. Se pysyis jotenkin sillai koossa.” (H 2)*

*“Eli tämä yksi tärkeä asia on tämän tulostimen, että joskus ei toimi. Ihmiset tarvii, kun heillä on laskuja lähettää Kelaan, ei onnistu. Ää... eli vessa on hygienisti asia on tosi alhaalla.” (H 5)*

Kototorilla toimivan kieliavustajan aikaa pitäisi lisätä. Esille nousi kokemus siitä, että joskus kieliavustajan aika ei ole riittävä eikä hän ehdi hoitaa kaikkia asiakkaita samana päivänä. Toivottiin, että Kototori olisi auki kolmena päivänä viikossa. Lisäksi esitettiin toivomus, että järjestettäisiin säännöllistä suomen kielen opetusta joka päivä. Kävijä toivoi, että Kototorilla vois tehdä myös toimeentulotukeen liittyviä päätöksiä eikä tarvitsisi mennä sitä varten Sarvikselle.



*“Eli jos lisätään yksi päivä viikko , kolme kertaa viikossa , se on parasta. Eli esimerkiksi viime perjantai tuli paljon arabiankieli asiakkaita, siellä oli ei ollut ollenkaan mitään avustajaa tai ohjaajaa tai kielivastustaja ollenkaan. Siellä oli tosi tiukka tilanne ja vaikea tilanne heille, sen takia.” (H 5)*

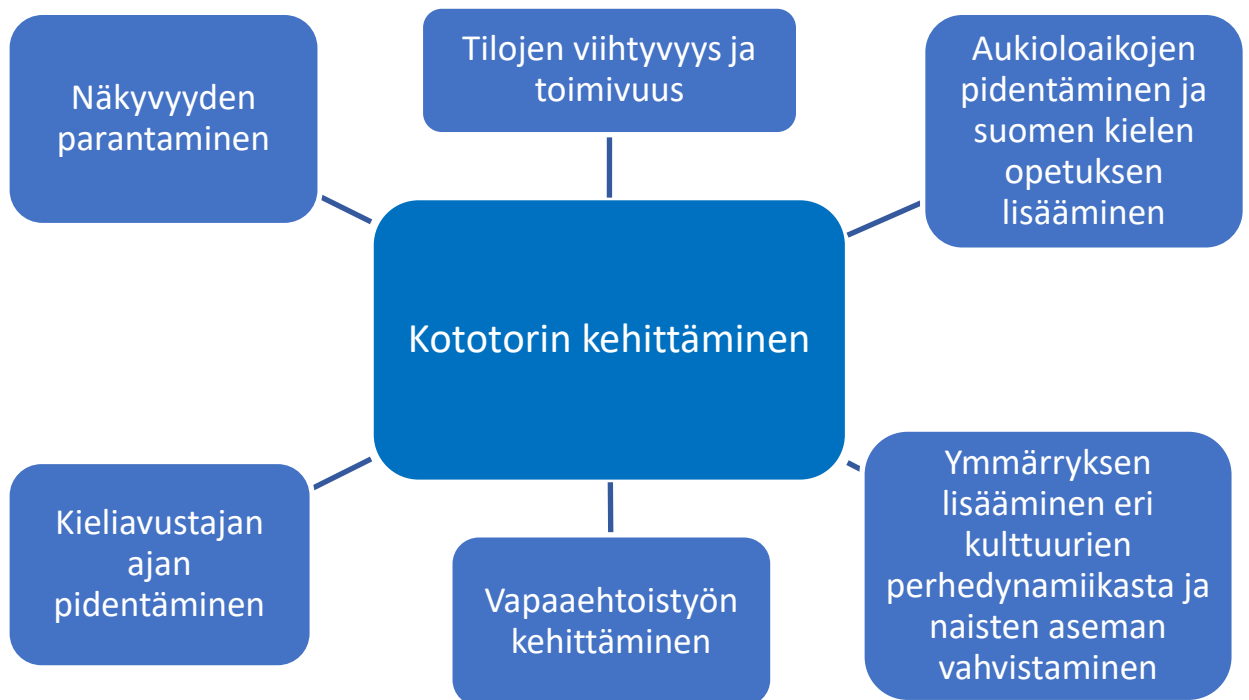
*“Jos on parempi tehdä täällä joskus päätöksiä, että sosiaalityöntekijä on täällä läsnä, emmä en tarvi mennä Sarvikselle asiat, täällä tehdään päätöksiä. Jos järjestetään myöskin ihan säännöllisesti kielipetusta joka päivä, ei vain kerran viikossa.” (H 5)*

Vapaaehtoisten roolia pitäisi kehittää. Vapaaehtoisina toimivien miesten pitäisi olla aktiivisempia ottamaan kontaktia kävijöihin.

*“- - -mä oon halunnu myös puhua siellä niiku niille, ketkä on siellä töissä tai vapaaehtosina, että niinkun jätkät ois vähän enemmän aktiivisempia ottaa vastaan ihmisiä, et se oli usein sillain, että ne jätkät, jotka siellä oli hommissa niin ne saatto siinä keskenään niiku jutella kun tuli asiakkaita niinku ne ei lähteny ottaa niiku vastaan niitä vaan et jotenkin mä et ehkä ne aatteli että [nimi] hoitaa tilanteen tai tiäkkö tällleen. Mut musta ois kiva, että niiku miehet ois niiku enemmän semmosia niiku aktiivisempia ottaa vastaan asiakkaita.”*

Kototorissa ja sen toiminnassa ei pelkästään nähty kehitettävää. Kehitettävää nähtiin myös kävijöissä ja kulttuurissa. Ei ole Kototorista johtuvaa, jos ihmiset eivät tule tapahtumiin, vaikka niitä olisi mainostettukin usean eri kanavan kautta. Toivottiin, että Kototorilla ymmärrettäisiin enemmän perhedynamiikkaa tietyissä kulttuureissa. Vaimot ovat kotona ja miehet hoitavat useimmiten perheen asioita. Tuotiin esille toive, että Kototori voisi vaikuttaa enemmän siihen, että naisilla olisi enemmän vastuuta asioiden hoitamisessa, ja että heillä olisi enemmän itseluottamusta.

"- - - Joo, ja öö... ehkä on hyvä, että... mennään käymään maahanmuuttajaperheissä ja vain ymmärtää naisia ja miehiä maahanmuuttajaperheissä. - - - En tiedä jos ymmärrät tai et mutta kuitenkin niiku öö... jos sinulla on jotain tai joku lasten ongelma perheessä öö...mies ei hyväksy sitä, että nainen menee Kototorille. Hän menee itse koska, hänestä tuntuu niiku ei, nainen jää kotiin ja hän menee. Tämä on kaiken idea niiku... Joo, ja nykyään he työskentelevät sen eteen, niiku, he haluavat niiku, naisten täytyy, täytyy olla enemmän vastuussa. Naisella olla enemmän luottamusta Suomessa. Mutta joskus mä, mä ymmärrän se on niin vaikeaa, koska meidän sosiaalisuus on niin vaikeaa, niin erilaista kuin täällä." (H3)



KUVIO 6. Ehdotuksia Kototorin kehittämiseksi

## 7 JOHTOPÄÄTÖKSET

### 7.1 Osallisuuden osatekijät tutkimustulosten valossa

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia miten Kototorin hyvät käytännöt ovat vaikuttaneet kävijöiden osallisuuden vahvistumiseen. Haastatteluissa tuli esille, että Kototorin toiminta ja siihen osallistuminen olivat vaikuttaneet ensisijaisesti osallisuuden osatekijöihin: "belonging" ja "acting". Yhteisöllisyys ja kuuluminen yhteisöön sekä valtaisuus ja toimijuus nousivat keskeisiksi teemoiksi haastatteluissa.

*"Se on kaksi eri osaa eli tämä apu, apu saamisessa ja sitten toinen, oleminen ihmisten kanssa. Tää on kaksi tärkeää asiaa minulle, aikaa viettää täällä." (H 5)*

Mielestämme yllä oleva lainaus kiteyttää Kototorin kaksi tärkeää tehtävää, jotka myös opinnäytetyössämme nousivat esille: toimijuuden vahvistuminen neuvonnan avulla ja sosiaalisen yhteisön luominen.

Kuuluminen Kototorin yhteisöön nousi vahvasti esiin aineistossamme. Tämä voidaan nähdä vahvistavan osallisuuden osatekijää: belonging eli yhteisöllistä osallisuutta. Aineiston perusteella Kototorin ilmapiiri oli hyvin avoin ja rento. Työntekijöillä oli aikaa asiakkaille eikä ajanvarausjärjestelmälle ollut tarvetta. Kototorilla oli luotu yhteisö, johon kävijät kokivat kuuluvansa. Matalan kynnyksen neuvontaja tukipiste olivat aineistomme pohjalta osoittautuneet hyviksi käytännöiksi Kototorilla. Myös kahdensuuntainen kotoutuminen nousi esiin aineistosta. Kahdensuuntaista kotoutumista syntyi kaikessa Kototorin toiminnassa kävijöiden vastaavuoroisen kanssakäymisen myötä. Aineiston perusteella oli nähtävissä, että yksi merkittävimmistä osallisuuteen vaikuttaneista tekijöistä Kototorilla oli ollut sosiaalisten suhteiden luominen, sosiaalisuuden lisääntyminen ja yhteisöllisyyden kokemukset. Kototori oli muodostunut tärkeäksi paikaksi sosiaalisten suhteiden luoja ja ylläpitäjänä Hyvänä käytäntönä Kototorilla nähtiin se, että kävijät, jotka toimivat vapaaehtoisina Kototorilla, olivat vastaanottamassa toisia kävijöitä Kototorin aulassa. Jo tässä ensikontaktissa saatettiin auttaa kävijää oman tietotaidon pohjalta. Kävijät kokivat myös olevansa tervetulleita Kototorille. Tällainen hyvä

vastaanotto auttaa uuteen yhteisöön liittymistä. Se, että tuntee kuuluvansa yhteisöön vahvistaa yksilön osallisuutta (esim. Nivala & Ryyänen 2013).

Aineistomme perusteella osallisuuden osatekijä: acting eli toiminnallinen osallisuus vaikuttaa vahvistuvan kävijöitten näkökulmasta siten, että Kototorin mahdollistama vapaaehtoistyö tukee kävijöiden omaa aktiivisuutta. Erityisesti se, että Kototorilla pääsi auttamaan muita, antoi itsevarmuutta ja onnistumisen kokemuksia kävijöille. Tämä Kototorin tarjoama mahdollisuus vapaaehtoistyöhön voidaan nähdä yhtenä Kototorin hyvänä käytäntönä. Aineiston perusteella sillä on positiivinen vaikutus kävijöihin. Kävijöiden toiminnallista osallisuutta näyttäisi vahvistavan myös Kototorilla tapahtuva suomen kielen opetus. Kielitaidon kehittyminen edisti omaa toimintakykyä suomalaisessa yhteiskunnassa.

Kototorilla jaettiin paljon tietoa suomalaisesta kulttuurista ja yhteiskunnasta. Tietoa jaettiin sekä epävirallisesti toisten kävijöiden toimesta ja virallisesti Kototorin työntekijöiden järjestämissä koulutuksissa ja infoissa. Kototorin yhteistyökumppaneilta tietoa saatiin myös. Tiedon ja taidon lisääntyminen suomalaisesta kulttuurista, yhteiskunnasta ja sosiaaliturvajärjestelmästä antoi haastateltaville kokemuksen omasta pärjäämisestä. Tiedon avulla pystyi olemaan omatoimisempi ja näin ollen valtaisuus kasvoi. Tämä tiedon jakaminen sekä yhteistyö eri tahojen kanssa, on yksi Kototorin hyvistä käytännöistä ja sen voi nähdä vahvistavan haastateltaviemme osallisuutta.

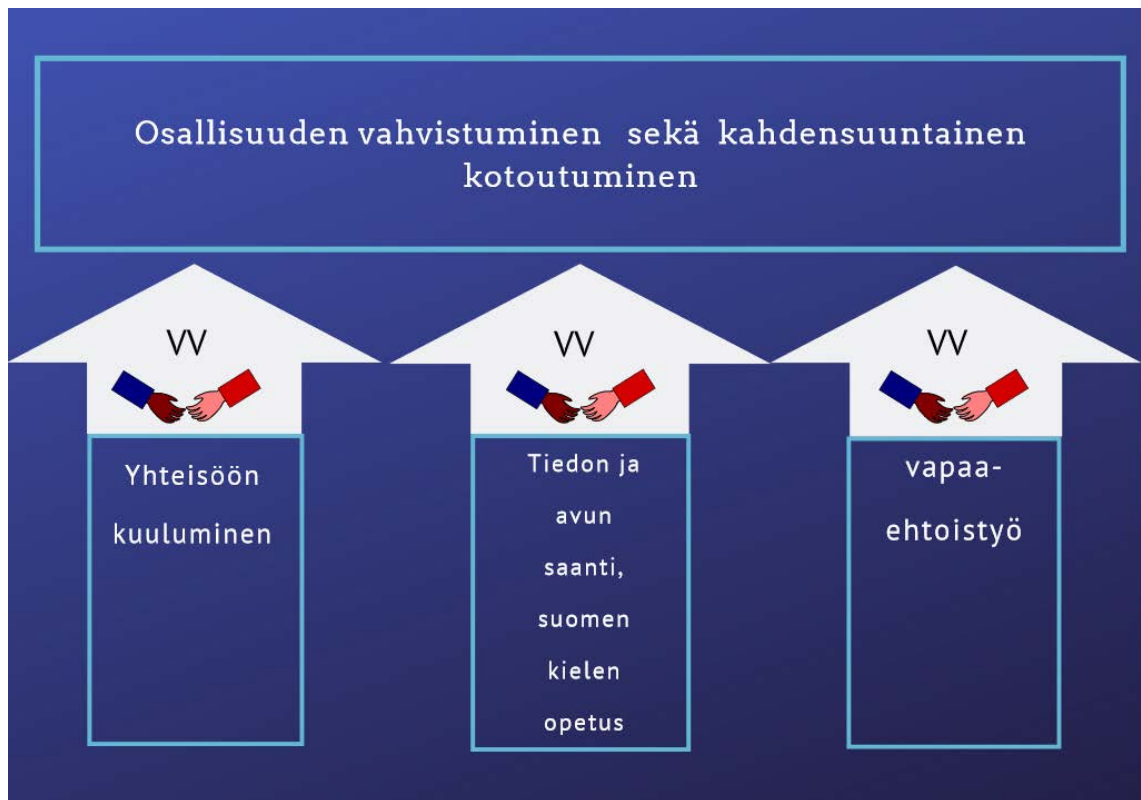
Kototorin yksi hyvä käytäntö on se, että siellä otetaan kävijät aktiivisesti mukaan toiminnan suunnitteluun ja tapahtumien järjestämiseen. Kototorin toimintaan sitoutuminen vahvistaa pitkäjänteisyyttä ja tuo elämään säännöllisyyttä, minkä voidaan katsoa edistävän jatkossa työ- ja toimintakykyä. Myös sosiaaliset taidot kehittyvät Kototorin yhteisössä toimiessa. Työ- ja toimintakyvyn kannalta sosiaaliset taidot ovat merkityksellisiä. Kävijän toiminnallinen osallisuus näyttäisi vahvistuvan Kototorin toimintaan osallistumisen ja toiminnan suunnittelemisen myötä.

Kototorilla vapaaehtoistyötä tekevät haastateltavat kysyivät, miksi emme haastattele Kototorin "kävijöitä". Tämä kuvaa hyvin haastateltavien osallisuutta Kototorilla. He kokevat kuuluvansa Kototorin "henkilökuntaan". He eivät koe olevansa varsinaisesti "kävijöitä" Kototorilla. Auttamalla muita ja osallistamalla toimintaan

he kuitenkin saavat myös valmiuksia ja tukea omaan elämäänsä. Oma toimijuus vahvistuu sekä työ- ja toimintakyky paranee. Mielestämme tämä on yksi hyvä esimerkki Kototorin onnistumisesta kävijöiden osallisuuden vahvistumisessa. Se, että yksi haastateltavistamme kertoi olevansa sekä vapaaehtoisen että asiakkaan roolissa Kototorilla, kertoo paljon Kototorista. Toisella kertaa kävijä voi olla avunsaaja ja toisella kertaa avunantaja. Kototorin anti on kaksinkertainen. Molemmat, sekä auttaja että autettava saavat onnistumisen kokemuksia sekä kokemuksia kuulluksi ja ymmärretyksi tulemisesta. Tällainen vastavuoroisuus nousi selkeästi esiin aineistostamme.

Pohtiessamme osallisuuden osatekijää: "having", huomasimme, että Kototori ei juurikaan voi vaikuttaa "having" osatekijään kuuluvaan toimeentulo-osioon. Kototorilla kuitenkin annetaan neuvoja ja autetaan toimeentuloon liittyvissä hakemuksissa ja etuuksissa. "Having" osatekijään luetaan kuuluvaksi myös kokemus turvallisuudesta. Haastatteluissa tuotiin esille Kototorin merkitys turvallisuuden tunteen luojana. Kototorilta saa kieliapua ja se on taustatuki, jonne voi olla yhteydessä apua tarvitessa. Kototorin tarjoama tuki vaikutti olevan tärkeä ihmisille, joilla ei sosiaalista verkostoa ollut tai se oli suppea. Heikko kielitaito koettiin vähentävän turvallisuuden tunnetta. Pohdimme sitä, että kielitaito liittyy olennaisena osana turvallisuuden kokemukseen ja omien asioiden hoitamiseen, ei vain maahanmuuttajien vaan myös kantaväestön kohdalla. Kantaväestöön kuuluva voi kokea turvattomuutta ja voimattomuutta, mikäli ei ymmärrä byrokratian kieltä. Haastatteluissa tuli esille se, että Kototorin työntekijä oli ollut mukana auttamassa Kelan päätökseen liittyvässä valitusasiassa. Kototorin matalankynnyksen palveluneuvonta voidaan nähdä olevan tärkeässä asemassa sekä kantaväestön että maahanmuuttajien asioiden hoitamisessa.

Olemme tiivistäneet kolmeen pääkohtaan tekijöitä, joiden myötä voidaan katsoa Kototorin kävijöiden osallisuuden vahvistuvan. (Kuvio 7.) Nämä nousivat aineistosta merkityksellisimmiksi osallisuutta vahvistaviksi tekijöiksi. Nämä tekijät ovat: yhteisöön kuuluminen, tiedon ja avun saanti ja suomen kielen opetus sekä vapaaehtoistyö. Kototorin kävijät vastavuoroisesti auttavat toisiaan ja saavat apua toisiltaan. Kävijät toimivat yhdessä Kototorilla. Tämä vastavuoroisuus edesauttaa myös osallisuuden vahvistumista sekä kahdensuuntaista kotoutumista.



VV = vastavuoroisuus

KUVIO 7. Osallisuuden vahvistumiseen ja kahdensuuntaiseen kotoutumiseen vaikuttavat tekijät Kototorilla.

## 7.2 Tutkimustulosten peilaaminen TEKO -hankkeen tavoitteisiin

Nostamme kolme TEKO-hankkeen tavoitetta tarkempaan tarkasteluun. Nämä tavoitteet ovat: rakentaa monialainen, tehostettujen toimenpiteiden ja osallisuuden toimintamalli, antaa matalan kynnyksen palveluneuvontaa sekä kahdensuuntaisen kotoutumisen edistäminen. (Hankesuunnitelma TEKO- tehostettu kotoutuminen 2017, 6.) Tarkastelemme näitä tavoitteita omiin tutkimustuloksiin peilaten.

Ensimmäinen tavoite oli rakentaa monialainen, tehostettujen toimenpiteiden ja osallisuuden toimintamalli (Hankesuunnitelma TEKO- tehostettu kotoutuminen 2017, 6). Haastateltaviemme kohdalla Kototori oli osoittautunut hyväksi toimintamalliksi. Kototorin monipuolinen toiminta ja sen kävijöille antamat mahdollisuudet toimia erilaisissa tehtävissä, auttoivat osaltaan vahvistamaan heidän osallisuutta.

Toinen hankkeen tavoite oli antaa matalan kynnyksen palveluneuvontaa (Hankesuunnitelma TEKO- tehostettu kotoutuminen 2017, 6). Haastatteluista kävi ilmi, että Kototori koettiin helppona paikkana tulla asioimaan. Haastateltavien mukaan Kototorin ilmapiiri oli rento ja hierarkia oli vähäinen. Haastateltavat saivat apua ongelmiinsa ja pystyivät myös itse olemaan apuna toisille kävijöille. Apua oli saatu moneen ongelmaan ja koettiin, että valmiudet toimia ja hoitaa omia asioita olivat kehittyneet Kototorilta saadun neuvonnan ja tuen myötä.

Kolmantena tavoitteena oli kahdensuuntaisen kotoutumisen edistäminen (Hankesuunnitelma TEKO- tehostettu kotoutuminen 2017, 6). Kahdensuuntainen kotoutuminen tuntui näkyvän Kototorin kaikessa toiminnassa. Sitä onkin vaikea irrottaa omaksi erilliseksi ilmiökseen. Kototorin ryhmiin, tapahtumiin ja retkiin osallistui ihmisiä eri kulttuureista. Kaikessa tässä toiminnassa ihmiset kohtasivat toisiaan ja tutustuivat toisiinsa. Epävirallisissa keskusteluissa saattoi siirtyä paljonkin tietämystä esimerkiksi toisesta kulttuurista tai tavoista kävijältä toiselle. Kototori on paikka, jossa luodaan sosiaalisia kontakteja ja verkostoa sekä oman että toisten kulttuurien edustajien välillä. Haastateltavat kokivat kuuluvansa samaan yhteisöön kansallisuudesta tai kulttuurieroista huolimatta. Monikulttuurisuus nähtiin rikkautena.

### **7.3 Kehitettävää Kototorilla**

Kototorin kehittämisessä päällimmäisenä nousi esille Kototorin näkyvyyden parantaminen sekä tilojen viihtyvyys. Toivottiin myös toiminnan laajentamista ja toiminnan organisoimisen parantamista. Kototorin toiminnan tarpeellisuudesta kertoo se, että haastateltavat toivoivat Kototorin olevan auki useampana päivänä viikossa. Lisäksi kieliavustajien aikaa toivottiin lisättävän. Kototorin toiminnalle ja palveluille vaikuttaisi olevan kysyntää.

Yhdessä haastattelussa haastateltava pohti kulttuurin ja oman maan sosiaalisen paineen ja asenteiden vaikuttavan naisten asemaan. Hän toivoi, että Kototorilla olisi enemmän ymmärrystä perheen dynamiikasta. Hänen kulttuurissaan miehen asema perheessä on vahva. Kototorilla voitaisiin vaikuttaa naisten asemaan parantamalla heidän itseluottamusta. Itseluottamuksen vahvistuttua naiset voisivat

olla enemmän vastuussa itsestään, omista asioistaan ja perheestään. Kototorin toivottiin voivan vaikuttaa naisten asemaan niin, että he voisivat valtaistua ja tulla aktiivisemmiksi toimijoiksi. Heräsi kysymys siitä, miten Kototorin toimintaa voisi kehittää siten, että se tavoittaisi paremmin myös kotiäidit ja järjestäisi heille mahdollisuuksia osallistua toimintaan.

#### **7.4 Jatkotutkimusehdotuksia**

Jatkotutkimusta voisi olla mielenkiintoista tehdä yhteisösosiaalityön näkökulmasta ja laajentaa tutkimus koskemaan alueen asukastoimintaa ja /tai yhteisöneuvojavalmennusta. Tähän voisi yhtenä näkökulmana ottaa ammattilaisverkoston näkökulman. Onko yhteisösosiaalityön jalkautuminen (yhteisöneuvojat) alueelle heijastunut alueen ammattilaisverkostojen tekemään työhön?

Mielenkiintoista olisi myös tutkia sitä, miten Kototorin kävijät sijoittuvat yhteiskuntaan, miten koulutus- ja urapolku on edennyt Kototorilla käymisen jälkeen.



## 8 POHDINTA

Tarkastelemme tässä luvussa opinnäytetyön eettisyyttä ja luotettavuutta. Avaamme käsitteet validius ja reliabiliteetti. Olemme erityisesti keskittyneet pohtimaan haastattelujen toteuttamista ja sitä miten se on vaikuttanut tutkimuksen luotettavuuteen. Loppuun olemme vielä koonneet yhteen ajatuksia opinnäytetyöprosessista.

Opinnäytetyön tekemistä ohjasivat Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) ihmistieteisiin luettavien tutkimusalojen eettiset periaatteet, joita ovat: tutkittavien itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, vahingoittamisen välttäminen, yksityisyys ja tietosuojat. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta n.d.)

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida erilaisten tutkimus- ja mittaustapojen kautta. Virheiden syntymistä pyritään välttämään, mutta kuitenkin luotettavuus ja pätevyys vaihtelevat. Näiden syiden vuoksi on tärkeää arvioida tutkimuksen luotettavuutta. Reliabiliteetti tarkoittaa tutkimuksen toistettavuutta ja sen eissattumanvaraisia tuloksia. Tutkimusta voidaan pitää reliaabelina, mikäli esimerkiksi useampi tutkija päätyy samankaltaiseen lopputulokseen. Tutkimuksessa validius eli pätevyys tarkoittaa sitä, että tutkimusmenetelmä on tarkoituksenmukainen ja se selvittää niitä asioita, mitä oli tarkoituskin selvittää. Laadullisen tutkimuksen luotettavuudesta kertoo tutkijan kuvaus ja selostus tutkimuksen vaiheista ja sen toteuttamisesta. Esimerkiksi haastattelututkimuksessa kerrotaan aineistonkeruusta, millaisessa tilanteessa ja missä aineistot kerättiin sekä haastatteluihin käytetty aika. Myös mahdolliset häiriötekijät tai muut seikat, jotka ovat voineet vaikuttaa aineistoon, tuodaan esille. Haastattelija myös arvioi itse haastattelutilannetta ja tuo esille mahdolliset virhetulkinnat. Analyysivaiheessa kerrotaan, miten luokittelu on syntynyt ja niiden perusteet. Tulosten tulkintavaiheessa tuodaan esille, miten ollaan päädytty tulkintoihin ja mihin ne perustuvat. Suorat haastattelulainaukset lisäävät validiutta ja myös elävöittävät tutkimusraporttia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 231–233.)

Opinnäytetyön luvussa: “aineiston analysoiminen” on kerrottu teemat, joiden avulla luokittelimme aineiston. Luvussa kerrotaan myös mitä olemme jättäneet

huomioimatta tulosten analysointivaiheessa, koska ne on katsottu epärelevantiksi tutkimuskysymysten kannalta. Näiden tekijöiden voidaan katsoa vahvistavan opinnäytetyömme validiutta.

Tutkimukseen osallistuminen oli täysin vapaaehtoista. Haasteltaville oli annettu etukäteistietoa haastattelusta (liite 1) projektipäällikön kautta. Haastattelutilanteessa pyysimme vielä suostumuksen (liite 2) haastatteluun ja kertosimme osallistumisen vapaaehtoisuutta sekä haastateltavan oikeutta peruuttaa suostumus missä vaiheessa tahansa. Toinen suostumuslomakkeista jäi haastateltavalle, jolloin hänelle jäi yhteystietomme, mikäli tarvetta yhteydenottoon tulisi myöhemmin. Haastattelutilanteessa toimme esille sen, että jokaisen henkilökohtaiset kokemukset ovat arvokkaita eikä haastattelutilanteessa ole niin sanottuja vääriä vastauksia.

Haastattelijoina olimme aika kokemattomia, mutta asiakastyössä saamamme kokemus asiakkaiden kohtaamisesta auttoi haastattelujen ilmapiirin luonnissa ja mielestämme tilanteet olivat aika luontevia. Toki haastattelutilanne on aina haastateltavalle ja myös haastattelijalle uusi ja jännittävä tilanne. Tutkiessamme Kototorin merkitystä osallisuuden vahvistumisessa olisimme enemmän voineet painottaa Kototorin roolia haastattelussa. Saimme jonkin verran ylimääräistä aineistoa, josta ei oikeastaan tutkimusongelmamme kannalta ollut juurikaan hyötyä. Olimme ehkä liiaksi mieltäneet ajatuksen, ettei haastateltavaa saa johdatella, joten esimerkiksi emme turvallisuuden kokemuksia kysyessämme painottaneet Kototorin merkitystä turvallisuuden kokemisessa vaan kysyimme yleisesti asioista, jotka vaikuttivat turvallisuuden kokemiseen. Toki haastattelussa tuli esille myös Kototorin vaikuttaneen kokemukseen turvallisuudesta.

Ensimmäinen haastattelu toimi esihaastattelun tavoin ja jälkeinpäin huomasimme kysymyksen yhteiskuntaan vaikuttamisesta jääneen kokonaan kysymättä. Lähetimme haastateltavalle jälkeen päin sähköpostia ja pyysimme vastaamaan tähän asiaan. Haastateltava ei koskaan vastannut sähköpostiimme. Tämä ei merkittävästi vaikuttanut tutkimusaineistoomme, koska yhteiskunnallinen vaikuttaminen ei mitenkään korostunut opinnäytetyössämme. Ensimmäisen haastattelun jälkeen emme kokeneet tarvetta muuttaa haastattelurunkoa.

Aineiston analyysi vaiheessa huomasimme, että olisimme haastatteluaineistoa kerätessämme voineet vielä tarkemmin miettiä haastattelurunkoa – ja kysymyksiä. Nyt kysyimme tutkimukseen liittyen ehkä liikaa turhia kysymyksiä esimerkiksi taustaan ja koulutukseen liittyen. Toisaalta nämä kysymykset toimivat niin sanottuna valmistautumisena ja tutustumisena ennen varsinaisiin haastattelukysymyksiin siirtymistä. Kahdensuuntainen kotoutuminen ja vastavuoisuus jäivät vähemmälle huomiolle opinnäytetyössämme, koska emme saaneet kerättyä haastatteluaineistoa tarpeeksi niiden syvällisempää tutkimista varten. Kysymysten asettelu haastattelurungossa näiltä osin, olisi pitänyt olla tarkempi.

Englannin kielisessä haastattelussa täytyi ottaa huomioon se, että vieraalla kielellä puhuttaessa jotain olennaista saattoi jäädä tuomatta esiin, koska puhuja ei käyttänyt omaa äidinkieltään. Myös haastattelijalta oli voinut jäädä jotain huomiomatta käyttäessään vierasta kieltä. Englannin kielisessä (kuten muissakin) haastatteluissa luotettavuutta lisäsi toisen haastattelijan mukana oleminen. Hän oli tilanteessa passiivisempi osapuoli, lähinnä tarkkailija, joka seurasi tilannetta, tarkensi tai auttoi kysymyksissä, mikäli varsinaiselle haastattelijalle tuli ajatuskatkos. Haastateltavan anonymiteetin suojaamiseksi käänsimme opinnäytetyöhömme otetut lainaukset englannista suomeksi. Pyrimme kääntämään lainaukset tarkasti niin, että haastateltavan sanoma tulee esille.

Tulkattavassa haastattelussa hyvä puoli oli se, että haastateltava sai puhua omalla äidinkielellään. Tulkkia käytettäessä oli huomioitava se, ettemme voineet tietää miten tulkki käänsi haastattelukysymykset - ja vastaukset. Tulkkina oli sosiaalityössä ja Kototorilla kieliavustajana toimiva henkilö. Tulkki oli tuttu sekä haastateltavalle että myös toiselle haastattelijalle. Tulkin luotettavuutta lisäsi se, että hänen työskentelytapansa oli toiselle haastattelijalle ennestään tuttu. Pohdimme, että tuttuudessa voi olla ristiriitainen sävy, toisaalta on helppo kertoa asioita ja keskustelu on luontevaa, mutta toisaalta voi olla vaikeaa avata asioitaan liian tutulle ihmiselle. Tulkki pysyi hyvin roolissaan ja keskittyi kääntämään vain puhutut asiat. Joskus hän tarkensi joitain kysymyksiä. Pohdimme sitä, että tulkin välityksellä haastateltavan oma ääni tavallaan häviää, koska asiaa ei saa kirjattua ylös suorana lainauksena hänen sanomanaan. Uskomme kuitenkin, että saimme haastateltavan kokemukset kuuluviin tulkin välityksellä. Haastattelua litteroidessa tulkin tapa vaihdella kolmannesta persoonasta minä- muotoon hieman häiritsi.

Opinnäytetyöprosessi oli mielenkiintoinen ja antoisa. Prosessiin kului enemmän aikaa, kuin mitä olimme ajatelleet ja jouduimme muuttamaan aikataulua matkan varrella muutamaan kertaan. Opinnäytetyön tekeminen oli pitkäjänteistä ja haastavaa työtä, mutta hedelmälliseksi sen teki keskinäiset keskustelumme aiheen ympärillä. Aihe oli mielenkiintoinen ja vahvisti myös osaltaan ennakoajatuksiimme osallisuuden merkityksestä. Jo perehtyessämme opinnäytetyötämme ohjaavaan teoriaan oivalsimme sen, että ilman osallisuutta ei ole kotoutumista. Tutkimustuloksemme vahvisti tätä ajatusta. Osallisuuden tärkeys ja kaipaus yhteyteen ei riipu kansallisuudesta tai ihonväristä.

## LÄHTEET

- Adams, R. 1996. *Social Work and Empowerment*. London. Macmillan Press Ltd.
- Alila, A., Gröhn, K., Keso, I. & Volk, R. 2011. Sosiaalisen kestävyuden käsite ja mallintaminen. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2001:1. Helsinki. Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Allardt, E. 1976. *Hyvinvoinnin ulottuvuuksia*. WSOY. Porvoo.
- Gothóni R. & Siirto U. 2016. Suomi muutoksen keskellä, teoksessa Gothóni R. & Siirto U. (toim.) 2016. *Pakolaisuudesta kotiin*. Helsinki: Gaudeamus.
- Eteläpelto A, Heiskanen T & Collin, K. 2011. Vallan ja toimijuuden monisäikeisyys, teoksessa Eteläpelto A, Heiskanen & Collin K. (toim.) 2011. *Valta ja toimijuus aikuiskasvatuksessa*. Aikuiskasvatuksen 49. Vuosikirja. Vantaa: Hansaprint.
- Eriksson, P. & Koistinen, K. 2005. Monenlainen tapaustutkimus. Kuluttajatutkimuskeskus, julkaisuja 4:2005. Savion kirjapaino Oy. Kerava.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2014. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. 10. Painos. Tampere: Vastapaino.
- Freire, P.S. 1972. *Pedagogy of the oppressed*. London. Sheed & Ward.
- Hakulinen, A. yhteisökehittäjä. 2018. Haastattelu 13.4.2018. Haastattelija Koskinen H. Litteroitu. Tampereen kaupunki. Hervannan vapaa-aikakeskus.
- Hammar, S. & Katisko, M. 2016. Pakolaisesta täysivaltaiseksi asukkaaksi, teoksessa Gothóni R. & Siirto U. (toim.) 2016. *Pakolaisuudesta kotiin*. Helsinki: Gaudeamus.
- Hankesuunnitelma, TEKO-tehostettu kotoutuminen, 2017.
- Harju, S. 2015. Yksinasuvien työttömien köyhyys. Kertomuksia osallisuudesta ja osattomuudesta Tampereen yliopisto. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Sosiaalityön pro gradu -tutkielma.
- Hintsala, A. 2017. OMA TILA – Osallistuvan suunnittelun menetelmät nuorten kaksisuuntaisessa kotouttamisessa. Pro gradu –tutkielma. Lapin yliopisto. Luettu 15.4.2018. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-201712201423>
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara P. 1997. *Tutki ja kirjoita*. 15., uudistettu painos. Kariston kirjapaino Oy, Hämeenlinna 2009.
- Infonland.fi n.d. Luettu 22.4.2019. <https://www.infofinland.fi/fi/elama-suomessa/maahanmuuttajana-suomessa/kotoutuminen-suomeen>

Isola, A-M, Kaartinen, H, Leeman, L, Lääperi, R, Schneider, T, Valtari, S & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Helsinki: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy.

Jokinen, A. 2014. Onnistumisen kokemuksia aikuissosiaalityössä, teoksessa Ha-verinen, R. Kuronen, M. & Pösö T. (toim.). 2014. Sosiaalihuollon tila ja tulevaisuus. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Junttila, N. 4.12.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-10540153>

Jyväskylän yliopisto 2015. Luettu 17.2.2018. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/tapaustutkimus>

Jyväskylän yliopisto. N.d. Luettu 10.12.2018. <https://peda.net/jyu/julkaisut/is/ott/mtt/tktl>

Järvinen, P. & Järvinen A. 2000. Tutkimustyön metodeista. Tampere: Opinpajan kirja.

Korkiamäki, R. 2008. Luonnollisten yhteisöjen paikka sosiaalityössä. Teoksessa Roivanen, I., Nylund, M. Korkiamäki R. & Raitakari S. (toim.). Yhteisöt ja sosiaalityö kansalaisen vai asiakkaan asialla? Juva. PS-kustannus. WS Bookwell Oy.

Korpi, E. seurakuntapastori. 2018. Turvallisuuden tunne, tarve uskoa, armo. Luento. Painavaa puhetta sosiaalisesta- seminaari 14.11.2018. Hämeen sosiaaliturvayhdistys ry. Settlementti Tampere. Tampere.

Kostamo-Pääkkö, K., Ojaniemi, P. & Väyrynen, S. 2015. Sosiaalityön yhteisöllisyyttä etsimässä. EU. United Press Global.

Kuntalaki. Finlex. Lainsäädäntö. Ajantasainen lainsäädäntö. Vuosi 2015. 10.4.2015/410. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150410>

Kurki, L. & Nivala, E. 2006. Hyvä ihminen ja kunnon kansalainen. Johdatus kansalaisuuden sosiaalipedagogiikkaan. Tampere. Tampereen yliopistopaino Oy - Juvenes Print.

Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386

Luhtasela, U. 2009. Osallisuuden rakentuminen kuntouttavassa työtoiminnassa. Sosiaalityön erikoistumiskoulutuksen lisensiaatti tutkimus. Helsingin yliopisto. Luettu 8.3.2019. <https://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=e7fa5820-ad67-4a88-9e11-1ee31427325c>

Matthies, A-L. 2008. Kansallisosallistuminen ja yhteisöllisyys eurooppalaisen hyvinvointipolitiikan murroksessa. Teoksessa Roivanen, I., Nylund, M. Korkiamäki R. & Raitakari S. (toim.). Yhteisöt ja sosiaalityö kansalaisen vai asiakkaan asialla? Juva. PS-kustannus. WS Bookwell Oy.

Matthies, A-L. 2005. Vapaaehtoistoiminnan suhde aktivoivaan työllisyyspolitiikkaan. Teoksessa Nylund, M.& Yeung A B. (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Nivala, E. & Ryyänen, S. 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Teoksessa Sosiaalipedagoginen aikakauskirja 2013. Luettu 13.4.2018. <http://www2.uef.fi/documents/1381035/2330652/Nivala-Ryy%C3%A4nen2013.pdf>

Nuorisolaki. Finlex. Lainsäädäntö. Ajantasainen lainsäädäntö. Vuosi 2016. 21.12.2016/1285. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161285>

Perustuslaki. Finlex. Lainsäädäntö. Ajantasainen lainsäädäntö. Vuosi 1999. 11.6.1999/0731. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

Payne, M. 2014. Modern Social Work Theory. Fourth Edition. UK, Hampshire. Palgrave Mcmillan.

Pohjola, A. 2015. Yhteisöt ja yhteisöllisyys monimuotoisena ilmiönä. Teoksessa Kostamo-Pääkkö, K., Ojaniemi, P. & Väyrynen, S. (toim.) Sosiaalityön yhteisöllisyyttä etsimässä. EU. United Press Global.

Punna, M., Malinen, K., Sévon, E., & Sihvonen, S. (2017). Kannattaako asiakkaan toimijuuden ja itseohjautuvuuden vahvistaminen? Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti, 54(2). N.d. Luettu 10.12.2018. <https://doi.org/10.23990/sa.63656>

Raivio & Karjalainen 2013. Osallisuus ei ole keino tai väline, palvelut ovat! Teoksessa Era, T. (toim.) Osallisuus -oikeutta vai pakkoa? Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja –sarja. Suomen Yliopistopaino Oy. Juvenes Print.

Rousu, S & Holma, T. 2004. Lastensuojelupalvelujen onnistumisen arviointi. Jyväskylä: Suomen kuntaliitto.

Röpelinen, A-M. 2008 Lähiötyö lapsiperheiden parissa –mukavaa puuhastelua vai ongelmiin tarttumista. Teoksessa Roivanen, I., Nylund, M. Korkiamäki R. & Raitakari S. (toim.). Yhteisöt ja sosiaalityö kansalaisen vai asiakkaan asialla? Juva. PS-kustannus. WS Bookwell Oy.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaristo [ylläpitäjä ja tuottaja]. Luettu 16.4.2018. <<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>> .

Saastamoinen, M. 2009. Aikalaiskeskustelua yhteisöllisyydestä. Teoksessa Filander, K. & Vanhalakka-Ruoho, M. Yhteisöllisyys liikkeessä. Jyväskylä. Gummeruksen Kirjapaino Oy.

Screter, S. & Woolcock, M. 2004. Health by association? Social capital, social theory and the political economy of public health. *International Journal of Epidemiology*. Luettu 5.3.2019. <https://academic.oup.com/ije/article/33/4/650/665431>

Sosiaali- ja terveysministeriö. N.d. Luettu 23.11.2018. <https://stm.fi/syrjaytymisen-ja-koyhyden-ehkaisy>

Suomisanakirja.fi. 2018. Luettu 11.4.2018. <https://www.suomisanakirja.fi/kan-tav%C3%A4est%C3%B6>

Sitra. N.d. Yhteisöllisyys pitää yhteiskunnat koossa. Luettu 14.12.2018. <https://www.sitra.fi/aiheet/yhteisollisyys/>

Talentia 2019. Hyvä käytäntö -palkinto maahanmuuttajia auttavalle toimintamallille. Julkaistu 5.3.2019. Luettu 22.4.2019. <https://www.talentia.fi/uutiset/hyva-kaytanto-palkinto-maahanmuuttajia-auttavalle-toimintamallille/>

Tampereen ev.lut.seurakunnat. N.d. Luettu 1.3.2019. <https://tampereenseurakunnat.fi/sivustot/teko-hanke/toiminta>

Tampereen kaupunkistrategia 2030. Valtuuston hyväksymä 13.11.2017. [https://www.tampere.fi/tiedostot/s/gMnFtUzmF/Tampereen\\_strategia\\_2030.pdf](https://www.tampere.fi/tiedostot/s/gMnFtUzmF/Tampereen_strategia_2030.pdf)

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2018a. Osallisuus. Luettu 16.4.2018. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018b. Maahanmuuttajien osallisuus ja kotoutuminen. Luettu 15.2.2018. <https://www.thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/maahanmuuttajien-osallisuus-ja-kotoutuminen>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tuomi, J & Sarajärvi A. 2002. Kokonaisuudessa Anita Saaranen-Kauppinen & Anna Puusniekka. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Luettu 11.4.2018. <<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>>

Tuominen, T. 2016. Tapaustutkimus asiakkaiden kotouttavalle sosiaalityölle antamista merkityksistä. Sosiaalityön pro-gradu tutkielma. Tampereen yliopisto.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. N.d. Luettu 11.10.2018. <http://ww.tenk.fi/fi/eettinen-ennakkoarviointi-ihmistieteissa>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2014. Kotouttaminen.fi. Luettu 22.4.2019. <https://kotouttaminen.fi/kotoutumislain-kasikirja>



Valokivi, H. 2008. Kansalainen asiakkaana. Tutkimus vanhusten ja lainrikkojien osallisuudesta, oikeuksista ja velvollisuuksista. Tampere. Tampereen yliopisto paino Oy –Juvenes Print.

Yeung, A B. 2005. Vapaaehtoistoiminnan timantti. Miten mallintaa motivaatiota? Teoksessa Nylund, M. & Yeung, A B. (toim.) Vapaaehtoistoiminta –anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy

## LIITTEET

### Liite 1. Haastattelukutsu

#### KUTSU HAASTATTELUUN

Hei! Olemme opiskelijoita Tampereen ammattikorkeakoulussa. Opintoihin kuuluu opin-  
näytetyö, tutkimus, jossa haastatellaan Kototorin kävijöitä.

Haluaisimme haastatella Sinua ja kuulla kokemuksiasi Kototorin toiminnasta: mitä hy-  
vää Kototorin toiminnassa on ja miten Kototorin toimintaa voisi mahdollisesti kehittää.  
Tarkoituksena on selvittää millaisia palveluja Kototorilla on ja millainen merkitys Kototo-  
rilla on ollut kävijöiden elämään ja arkeen.

**Toivomme, että voit osallistua haastatteluun.** Kiitokseksi osallistumisesta saat pie-  
nen lahjan.

Jos haluat osallistua tutkimukseen tai sinulla kysyttävää, niin ole yhteydessä:

Hanna Koskinen

Katja Siekkinen

Kirsi Popova

XXX

XXX

XXX

Ystävällisin terveisin,

Sosiaalialan Yamk-opiskelijat Hanna Koskinen ja Katja Siekkinen

Lisätietoja haastattelusta:

- Haastatteluun osallistumien on vapaaehtoista. Sinulle on oikeus keskeyt-  
tää milloin vaan. Voit myös jättää vastaamatta esitettyyn kysymykseen.
- Haastattelut ovat luottamuksellisia.
- Haastattelu kestää noin 1 – 2 tuntia
- Haastattelut äänitetään ja kirjoitetaan tekstimuotoon. Kaikki haastattelu-  
aineisto tuhoetaan tutkimuksen valmistuttua.
- Haastateltavilta ei kerätä henkilötietoja ja kaikki mahdolliset tunnistetiedot  
hävitetään raportista ennen julkaisemista.
- Haastattelut tehdään suomeksi.
- Haastattelut tehdään Kototorilla tai haluamassasi paikassa Tampereella.

## Liite 2. Haastattelusuostumus

### SUOSTUMUS

Minua on pyydetty osallistumaan tutkimukseen, jossa tutkitaan Kototorin toimintaa. Olen saanut tutkimuksesta sekä kirjallista että suullista tietoa. Minulla on mahdollisuus esittää tutkimuksen tekijöille kysymyksiä.

Ymmärrän, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Minulla on oikeus kieltäytyä tutkimuksesta ja perua suostumukseni milloin tahansa syytä ilmoittamatta.

Ymmärrän, että tiedot käsitellään luottamuksellisesti niin että henkilöllisyyteni ei paljastu. Ymmärrän, että haastattelu äänitetään ja haastatteluaineisto hävitetään tutkimuksen valmistuttua.

Suostun osallistumaan tutkimukseen.

Tampereella \_\_\_ / \_\_\_ /2018

---

Haastateltavan allekirjoitus

---

nimenselvennys

---

puhelinnumero

Suostumuksen vastaanottajat:

Tampereella \_\_\_ / \_\_\_ 2018

---

Hanna Koskinen

Katja Siekinen

### Liite 3. Haastattelurunko

1(2)

#### Taustatiedot

- ikä?
- ammatti/koulutus?
- sukupuoli?
- kuinka pitkään olet ollut Suomessa?

#### Kototorilla asioiminen

- Mistä sait tietoa Kototorista/mitä kautta tulit?
- Miksi tulit Kototorille?
- Kuinka kauan olet käynyt Kototorilla?
- Mikä oli ensivaikutelma Kototorista?
- Miten sinut vastaanotettiin Kototorilla?
- kuinka usein käyt Kototorilla?
- Mihin Kototorin toimintaan olet osallistunut?
- Mikä on oma roolisi kototorilla?
- Keiden toimijoiden kanssa toimit Kototorilla/kenen puoleen käännyt Kototorilla?

#### Omat kokemukset osallisuudesta

- Millaisissa ryhmissä/yhteisöissä olet jäsenenä Suomessa? (Belonging)
- Onko Kototori tuonut sinulle uusia ryhmiä/yhteisöjä, millaisia? (Belonging)
- Ketkä kuuluvat lähipiiriisi? (Belonging)
- Onko lähipiirisi muuttunut Kototorilla käymisen jälkeen? (Belonging)
- Onko työ- tai toimintakykyysi muuttunut, mistä syystä?,
- Onko Kototorilla ollut vaikutusta työ- ja toimintakykyysi, millainen vaikutus? (Acting)
- Mikä tuo turvaa elämääsi? (Having)
- Oletko saanut apua työnhakuun Kototorilla, keneltä? (Having)
- Koetko voivasi vaikuttaa omiin asioihisi, millä tavalla? (Acting))
- koetko voivasi vaikuttaa suomalaiseen yhteiskuntaan, millä tavalla? (Acting)

#### Omat kokemukset Kototorista

- Mitä hyötyä sinulle on käydä Kototorilla?
- Mikä on parasta Kototorilla?
- Mitä kehitettävää näet Kototorin toiminnassa?

#### Kahdensuuntainen kotoutuminen

## 2 (2)

- Kuinka paljon olet tekemisissä toisen kulttuurin edustajien kanssa, keiden kanssa?
- Missä olette tekemisissä/ mitä teette yhdessä?
- Teetkö Kototorilla vapaaehtoistyötä?
- Mitä koet saavasi vapaaehtoistyöstä ja mitä koet antavasi toisille?